

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

1

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ ΑΛΓΟΡΙΘΜΩΝ ΣΤΟ
FACEBOOK:
ΕΠΙΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ
ΚΟΙΝΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ**

Ελένη Κλεοβούλου
Λεμεσός 2018

---

¹ Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου <http://www.cut.ac.cy/?languageId>

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Ελένη Κλεοβούλου, 2018

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία με τίτλο «Δημοσιογραφία Αλγορίθμων στο Facebook: Επίγνωση και Αξιολόγηση του κοινού στην Κύπρο», εκπονήθηκε από την Ελένη Κλεοβούλου, φοιτήτρια του Η' εξαμήνου του Τμήματος ΕΣΔ του ΤΕΠΑΚ, υπό την επίβλεψη της Δρ. Βενετίας Παπά και ολοκληρώθηκε τον Μάιο του 2018.

Στη σύγχρονη κοινωνία, ένα μεγάλο μέρος των ανθρώπινων διεργασιών ελέγχεται από υπολογιστικά και αυτοματοποιημένα συστήματα. Σε αυτό το περιβάλλον μεταβολών έχει εισέλθει και ο χώρος της δημοσιογραφίας, ο οποίος αποδέχεται τη νέα τάξη πραγμάτων. Οι ερευνητές εισήγαγαν τον όρο της δημοσιογραφίας αλγορίθμων, επιδιώκοντας να τοποθετήσουν στο μυαλό του κοινού την ένωση της δημοσιογραφίας με την πληροφορική, για την παραγωγή δημοσιογραφικού περιεχομένου. Ως εκ τούτου, η νέα μορφή δημοσιογραφίας έχει τη δυνατότητα χρήσης αλγορίθμων σε όλα τα στάδια παραγωγής των προϊόντων της.

Σημαντικό χώρο προώθησης των δημοσιογραφικών προϊόντων αποτελεί η πλατφόρμα του Facebook, η οποία υφίσταται αλγοριθμική επιμέλεια, εξού και η επιλογή της ως μελέτη περίπτωσης για την παρούσα πτυχιακή εργασία. Ειδικότερα η εν λόγω έρευνα εξετάζει το βαθμό στον οποίο το κοινό είναι ενήμερο και αξιολογεί τη δημοσιογραφία αλγορίθμων όπως αυτή εφαρμόζεται στο Facebook. Για το σκοπό αυτό επιλέχθηκε η ποιοτική μεθοδολογική προσέγγιση του θέματος και ειδικότερα η χρήση του εργαλείου των εις βάθος ημι-δομημένων συνεντεύξεων, ώστε να εξεταστεί η άποψη του κοινού, λόγω του ότι αποτελεί τον άμεσο αποδέκτη της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας.

Συγκεκριμένα, συγκεντρώθηκαν συνολικά δεκατέσσερις (14) συνεντεύξεις ατόμων ηλικίας 18-30, οι οποίοι διατηρούν λογαριασμό στο Facebook και έχουν δηλώσει ότι τους αρέσουν ειδησεογραφικές σελίδες της Κύπρου ή του εξωτερικού. Οι συνεντεύξεις αναλύθηκαν μέσω θεματικής ανάλυσης και δεδομένα που προέκυψαν κωδικοποιήθηκαν σε κατηγορίες ανάλογες των ερευνητικών αξόνων που τέθηκαν προς έρευνα.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες έχουν πλήρη επίγνωση σχετικά με την αλγοριθμική επιμέλεια που υπάρχει στο Facebook, όσον αφορά το δημοσιογραφικό περιεχόμενο, χωρίς ωστόσο να γνωρίζουν τον ακριβή ορισμό της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας. Επιπλέον, διαμορφώνουν μια θετική αξιολόγηση για τη δημοσιογραφία αλγορίθμων, εστιάζοντας στα πλεονεκτήματα που αυτή επιφέρει στην καθημερινότητά τους. Παράλληλα, αναφέρουν πως στην αλγοριθμική δημοσιογραφία απουσιάζουν η διαφάνεια και η λογοδοσία, ενώ η καταγραφή των προσωπικών τους δεδομένων από το Facebook, παρουσιάζεται ως μια φυσική κατάσταση.

Η μέχρι στιγμής βιβλιογραφία που εξετάζει το συγκεκριμένο θέμα είναι περιορισμένη, ενώ παράλληλα ακόμη πιο μικρός είναι ο αριθμός εμπειρικών ερευνών. Ως εκ τούτου η παρούσα πτυχιακή εργασία συμβάλλει στην ενίσχυση του περιορισμένου εύρους μελετών επί του θέματος.

Λέξεις Κλειδιά: Δημοσιογραφία, Δημοσιογραφία Αλγορίθμων, Αλγόριθμοι, Επίγνωση Αλγορίθμων, Αλγοριθμική επιμέλεια, Ειδήσεις, Facebook

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα μελέτη αποτελεί πτυχιακή εργασία στο πλαίσιο του προπτυχιακού προγράμματος «Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου» του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου. Σε αυτό το σημείο θέλω να εκφράσω θερμές ευχαριστίες στην Δρ. Βενετία Παπά για την πολύτιμη βοήθεια και συμβολή της σε κάθε φάση της υλοποίησης της συγκεκριμένης μελέτης. Η καθοδήγηση της συνέβαλε όχι μόνο στην ολοκλήρωση της πτυχιακής μου εργασίας, αλλά και στην καλλιέργεια ενός καινούργιου ακαδημαϊκού μου ενδιαφέροντος για αυτό το πεδίο έρευνας, το οποίο στη βάση του ήταν σχεδόν άγνωστο για εμένα. Το ενδιαφέρον που επέδειχνε για την πτυχιακή σε κάθε μας συνάντηση, αποδεικνύει την επιθυμία της να με βοηθήσει, κάτι που κατάφερε πέραν πάσης αμφιβολίας.

Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω όσους συμφοιτητές και μετέπειτα φίλους μου με στήριξαν σε όλη αυτή την πορεία, δείχνοντας κατανόηση, συμπαράσταση και ενίοτε υπομονή. Ιδιαίτερο ευχαριστώ θα ήθελα να απευθύνω στον συμφοιτητή μου Λουκά, για τις ατελείωτες κουβέντες μας που αφορούσαν τις πτυχιακές μας εργασίες αλλά και για την όλη αλληλο-υποστήριξη σε αυτά τα τέσσερα χρόνια των σπουδών μας.

Το μεγαλύτερο ευχαριστώ το οφείλω στον καλύτερο μου φίλο, Πολύκαρπο, ο οποίος ήταν πάντα δίπλα μου σε όλη της διάρκεια της πτυχιακής μου εργασίας. Οι συμβουλές, οι διορθώσεις, ακόμη και οι αυστηρές του υποδείξεις κατάφεραν να συνδράμουν στο μέγιστο βαθμό, τόσο στην υλοποίηση της πτυχιακής, όσο και στην ανύψωση του ηθικού μου.

Επιπλέον, επιθυμώ να ευχαριστήσω όλα τα άτομα που συμμετείχαν στην πτυχιακή μου εργασία, παρέχοντας τον χρόνο τους. Τέλος, οφείλω ένα ευχαριστώ και στην οικογένεια μου, που παρά τη συνεχή ένταση στην οποία βρισκόμουν κατάφερε να με ανεχτεί αυτούς τους μήνες .

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πνευματικά δικαιώματα.....	i
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	ii
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	iii
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	iv
ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ	v
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή.....	1
Κεφάλαιο 2: Θεωρητικό Υπόβαθρο.....	2
Κεφάλαιο 3: Περιγραφή Προβλήματος - Αναγκαιότητα Μελέτης.....	4
Κεφάλαιο 4: Βιβλιογραφική Επισκόπηση	5
3.1 Αλγόριθμοι και οι μεταβολές στο δημοσιογραφικό επάγγελμα.....	5
3.2 Η ανάγκη για διαφάνεια και λογοδοσία στο σύστημα αλγορίθμων.....	6
3.3 Επίγνωση και αξιολόγηση για την αλγοριθμική επιμέλεια του Facebook.....	7
Κεφάλαιο 5: Μεθοδολογία.....	9
Κεφάλαιο 6: Ευρήματα	10
6.1 Αντίληψη δημοσιογραφίας στην Κύπρο	10
6.2 Το Facebook ως πηγή ενημέρωσης.....	14
6.3 Επίγνωση αλγοριθμικής επιμέλειας στο Facebook.....	15
6.4 Αξιολόγηση δημοσιογραφίας αλγορίθμων στο Facebook	16
6.4.1 Οι θετικές και οι αρνητικές επιδράσεις της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας για το κοινό	17
6.4.2 Οι θετικές και οι αρνητικές επιδράσεις της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας για τους δημοσιογράφους.....	17
6.4.3 Δημιουργία μηχανισμού ως λύση για τα αρνητικά της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας..	18
6.4.4 Δυναμική μηχανισμού για αντιμετώπιση των αρνητικών στοιχείων της δημοσιογραφίας	20
6.4.5 Δυναμική αλγορίθμου για μετατροπή της υπάρχουσας στάσης για την δημοσιογραφία.	21
Κεφάλαιο 7: Συμπεράσματα	22
7.1: Περιορισμοί και μελλοντική έρευνα.....	23
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	25
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	27
Οδηγός συνεντεύξεων	27

ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ

Algorithmic journalism	Αλγοριθμική δημοσιογραφία
Awareness	Επίγνωση
Clickbait	Παραπλανητικός τίτλος
Filter bubbles	Φούσκες φίλτρου
Gatekeeper	Πυλωρός
Infomedation	Πληροφοριακή διαμεσολάβηση
News feed	Ροή ειδήσεων
Trending	Τάση

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή

Η σύγχρονη κοινωνία έχει αναπτύξει μια οικουμενική τάση για ταχεία ικανοποίηση των αναγκών της (Butler, 1987), με τους αλγόριθμους να δίνουν λύσεις στα δυσκολότερα προβλήματα ή ακόμη και σε απλές καθημερινές υποχρεώσεις, αυτοματοποιώντας τις εμπλεκόμενες διεργασίες. Σε αυτή τη διάσταση έχει εισέλθει και το πεδίο της δημοσιογραφίας, με πολλές από τις διαδικασίες της να εκτελούνται μέσω αλγοριθμικών εντολών και νομών, όπως η ιεράρχηση, η ταξινόμηση, η συσχέτιση και το φιλτράρισμα πληροφοριών (Diakopoulos, 2015).

Ο πρωταρχικός στόχος της δημοσιογραφίας είναι να παρέχει στους πολίτες τις απαραίτητες πληροφορίες για να είναι ελεύθεροι και αυτό-κυβερνώμενοι (Kovach & Rosenstiel, 2004, 22). Δύο από τις βασικές αρχές της δημοσιογραφίας είναι η λειτουργία της ως ανεξάρτητου ελεγκτή της εξουσίας και ο διαχωρισμός των ειδήσεων από το επιχειρηματικό πλαίσιο, αντιλήψεις που επισκιάζονται περισσότερο από την μυθοπλασία παρά από την αληθινή όψη της σύγχρονης πραγματικότητας (Kovach & Rosenstiel, 2004, 16). Παράλληλα, ακόμη μία αρχή που αρχίζει να παρακμάζει στην νέα εποχή των διαδικτυακών ειδήσεων – αλλά και της χρήσης αλγορίθμων – είναι η ιδιότητα του δημοσιογράφου ως gatekeeper (Kovach & Rosenstiel, όπ. αναφ. στο Poulet, 2009). Πλέον ο δημοσιογράφος δεν είναι ο μόνος παραγωγός ειδήσεων και ο μόνος υπεύθυνος για την κυκλοφορία τους στη δημόσια σφαίρα, αλλά έχει μετατραπεί σε authenticator, με την αρμοδιότητά του να πιστοποιεί ότι η πληροφορία είναι αυθεντική (Kovach & Rosenstiel, όπ. αναφ. στο Poulet, 2009). Πέραν από τα πιο πάνω, το επάγγελμα του δημοσιογράφου έχει υποστεί περισσότερες μεταβολές με την έλευση των αλγορίθμων, οι οποίες θα αναλυθούν εκτενέστερα στα παρακάτω κεφάλαια.

Παρά το γεγονός πως δίνεται η δυνατότητα στους δημοσιογράφους να αποφύγουν το βασικό – και τυποποιημένο – στάδιο της αρθρογραφίας και να επικεντρωθούν στη διερευνητική δημοσιογραφία (Jung, Song, Kim, Im, & Oh, 2017; Van Dalen, 2012), εντούτοις η αυτοματοποίηση των δημοσιογραφικών πρακτικών εμπεριέχει κινδύνους και προκλήσεις ως προς την ηθική εφαρμογή τους, αλλά και την αποδοχή τους από το κοινό.

Με βάση τα χαρακτηριστικά της δημοσιογραφίας αλγορίθμων, αλλά και τις μεταβολές που υφίσταται το δημοσιογραφικό επάγγελμα, η παρούσα πτυχιακή εργασία εστιάζει στην εφαρμογή της στο Facebook και κατ' επέκταση στον τρόπο με τον οποίο το κοινό την αναγνωρίζει και την αξιολογεί. Αρχικά παρατίθεται το θεωρητικό υπόβαθρο το οποίο αποτελεί τον ένα εκ των δύο πυλώνων για την ανάπτυξη της έρευνας. Στη συνέχεια, περιγράφεται το ερευνητικό κενό που επιχειρεί να καλύψει η μελέτη, στο οποίο παρατίθενται τα ερευνητικά ερωτήματα. Ακολούθως, πραγματοποιείται η επικόπηση της επιλεγμένης βιβλιογραφίας και περιγράφεται η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την διεξαγωγή της έρευνας. Τέλος, παρουσιάζονται τα ευρήματα και τα συμπεράσματα της υπ' όψιν πτυχιακής εργασίας.

Κεφάλαιο 2: Θεωρητικό Υπόβαθρο

Η αλγοριθμική δημοσιογραφία όπως αυτή ορίστηκε, «σχεδιάστηκε αρχικά ως εφαρμογή πληροφορικής τεχνολογίας για να ενεργοποιήσει τη δημοσιογραφία σε ενημερωτικά καθήκοντα, όπως η συλλογή πληροφοριών, η οργάνωση και η αισθητική, η αφήγηση (storytelling) και η διανομή» (Diakopoulos, 2015). Οι αλγόριθμοι αποτελούν μια σειρά από οδηγίες για την επίτευξη ενός καθορισμένου αποτελέσματος (Diakopoulos, 2015; Tufekci, 2015) και είναι υπεύθυνοι για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την επιλογή των ειδήσεων οι οποίες θα μεταφερθούν στο κοινό, με ελάχιστη ή μηδενική ανθρώπινη παρέμβαση (Carlson, 2015).

Όπως υποστηρίζει ο Diakopoulos (2014), η αυτονομία αποτελεί τον πυρήνα για την ισχύ των αλγορίθμων αφού ακολουθώντας βάσεις δεδομένων και αρθρωμένους κανόνες από προγραμματιστές, προβαίνουν στη λήψη αποφάσεων (Diakopoulos, 2015). Συγκεκριμένα, ο Diakopoulos (2015) χωρίζει τις αυτόνομες αποφάσεις των αλγορίθμων σε τέσσερα επίπεδα. Στο πρώτο επίπεδο, αυτό της *ιεράρχησης* (prioritizing) δίνεται προσοχή σε κάποια θέματα έναντι άλλων βάσει παγιωμένων κριτηρίων στη διαδικασία συλλογής των θεμάτων. Τα κριτήρια αυτά είναι υπεύθυνα για την κατάταξη των δημοσιογραφικών θεμάτων, χωρίς να δίνονται στη δημοσιότητα οι διάφοροι παράγοντες που εμπλέκονται στη διαδικασία σχηματισμού τους (Diakopoulos, 2014). Ακολουθώς, βάσει των ιδίων κριτηρίων, στις αποφάσεις *ταξινόμησης* (classification) μια οντότητα κατηγοριοποιείται σε μια ομάδα βάσει των χαρακτηριστικών της, ενώ στο επόμενο στάδιο της *συσχέτισης* (association) οι όμοιες οντότητες συνδέονται μεταξύ τους. Τελευταίο σημείο πριν την προώθηση ενός θέματος είναι αυτό του *φιλτραρίσματος* (filtering), κατά το οποίο ο αλγόριθμος προσθέτει ή αφαιρεί δεδομένα και πληροφορίες ακολουθώντας τα ίδια κριτήρια με τα πιο πάνω στάδια, λαμβάνοντας υπόψη και τα αποτελέσματα των αποφάσεων των προηγούμενων σταδίων. Με αυτό τον τρόπο δημιουργούνται φούσκες φίλτρου (filter bubbles) και με βάση αυτές οι χρήστες εκτίθενται σε πληροφορίες με τις οποίες ήδη συμφωνούν, αλλά παρεμποδίζουν την ανάπτυξη ποικίλων προοπτικών (Pariser, 2011 όπ. αναφ. στο Diakopoulos, 2015).

Δεδομένου ότι πρόκειται για ένα ανθρώπινο δημιούργημα (Diakopoulos, 2014; Diakopoulos, 2015; Diakopoulos & Koliska, 2017), τα λάθη και οι προκαταλήψεις είναι δεδομένα στοιχεία των αλγορίθμων (Diakopoulos, 2015) σε όλα τα στάδια λήψης αποφάσεων. Για παράδειγμα, στο στάδιο της ταξινόμησης ενδέχεται να παρουσιαστούν δύο είδη λαθών. Στα λανθασμένα θετικά (false positives) η ταξινόμηση ενός περιεχομένου τίθεται ως παράβαση, ενώ στην πραγματικότητα ταξινομείται ως δίκαιη χρήση, ενώ στα λανθασμένα αρνητικά (false negatives) συντελείται η αντίστροφη πράξη.

Μεταβαίνοντας στο πεδίο των κοινωνικών δικτύων, οι δημοσιογραφικές εκροές υφίστανται, επίσης, αλγοριθμικής προσαρμογής. Όπως θα διαφανεί και στο κεφάλαιο της «Βιβλιογραφικής Επισκόπησης», έρευνες που ασχολούνται με τον τρόπο αλγοριθμικής επιμέλειας του περιεχομένου που εμφανίζεται στους χρήστες των κοινωνικών δικτύων, αποδεικνύουν πως τηρούνται τα στάδια αυτόνομης λήψης αποφάσεων (Diakopoulos, 2015).

Αξίζει να επισημανθεί πως τόσο στην παραγωγή δημοσιογραφικού περιεχομένου όσο και στην παροχή του μέσω των κοινωνικών δικτύων, η απουσία διαφάνειας (transparency) στη διαδικασία επιλογής θεμάτων φανερώνει τον τρόπο με τον οποίο οι αλγόριθμοι εξασκούν την ισχύ τους (Diakopoulos, 2014; Diakopoulos & Koliska, 2017; Tufekci, 2015) και αυτό

αποτελεί κοινό σημείο προβληματισμού. Οι Diakopoulos (2014) και Smyrniotis (2015) παρομοιάζουν τους αλγόριθμους με «μαύρα κουτιά» εξαιτίας της πολυπλοκότητάς τους αλλά και των εσωτερικών λειτουργιών που αποκρύπτουν από το κοινό. Τα πιο πάνω χαρακτηριστικά τους, αποτελούν το μοχλό άρθρωσης των προκαταλήψεων που σχετίζονται με την έλλειψη λογοδοσίας και τη μη απόδοση ευθυνών σχετικά με τους αλγόριθμους (Diakopoulos, 2015).

Εντοπίζεται ότι το κύριο πρόβλημα των αλγορίθμων βρίσκεται στη διαφάνεια με την οποία συντελείται η διαδικασία λήψης αποφάσεων. Πρόκειται, ουσιαστικά, για ένα γενικό κανόνα που απευθύνεται στην εγκυρότητα των δημοσιογραφικών πηγών αλλά και στην τήρηση των κανόνων δημοσιογραφίας σε σχέση με τα δικαιώματα του κοινού, με τους δημοσιογράφους να δικαιολογούν τις επαγγελματικές τους αποφάσεις (Van der Wurff & Schönbach, 2011).

Ωστόσο, η εφαρμογή της διαφάνειας βρίσκει εμπόδια λόγω της απουσίας κινήτρων από πλευράς των επιχειρήσεων για αποκάλυψη των αλγοριθμικών τους νορμών ή μυστικών (Diakopoulos, 2015; Diakopoulos & Koliska, 2017) και της ανησυχίας λόγω της ύπαρξης μεγάλου αριθμού τελικών χρηστών οι οποίοι έχουν στο ενεργητικό τους μεγάλο όγκο πληροφορίας (Diakopoulos & Koliska, 2017).

Σημαντικό στοιχείο για τη μελέτη της αλγοριθμικής επιμέλειας του ειδησεογραφικού περιεχομένου που προβάλλεται στο διαδίκτυο, αποτελεί το ίδιο το κοινό. Ειδικότερα, είναι υψίστης σημασίας η επίγνωση (awareness) του κοινού για την ύπαρξη και τη λειτουργία των αλγορίθμων στο διαδικτυακό τους περιβάλλον και ειδικά στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η παρούσα πτυχιακή εργασία θα εστιάσει στην αλγοριθμική επιμέλεια που υφίσταται το Facebook και συγκεκριμένα, στον τρόπο με τον οποίο το κοινό την αναγνωρίζει και την αξιολογεί.

Κεφάλαιο 3: Περιγραφή Προβλήματος - Αναγκαιότητα Μελέτης

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία, το τελευταίο τετράμηνο του 2017 το Facebook χρησιμοποιήθηκε από 2.2 δισ. μηνιαίους χρήστες (Statista, 2017). Επιπλέον, η συγκεκριμένη πλατφόρμα έχει αρχίσει να γίνεται μια ειδησεογραφική επιχείρηση, η οποία δίνει πρόσβαση στους χρήστες της και ασκεί τεράστια δύναμη (Somaiya, 2014). Ως εκ τούτου η περίπτωση του Facebook κρίνεται ως η καταλληλότερη για την παρούσα πτυχιακή εργασία, όσον αφορά το ειδησεογραφικό περιεχόμενο που περιλαμβάνει η πλατφόρμα.

Στις ΗΠΑ, το 64% των χρηστών που περιηγούνται στα κοινωνικά δίκτυα επιλέγουν το Facebook ως βασική πηγή ενημέρωσης (Gottfried & Shearer, οπ. αναφ. στο Wilson, 2017). Ωστόσο, είναι σημαντικό να κατανοηθεί ο βαθμός στον οποίο το κοινό γνωρίζει και αξιολογεί την αλγοριθμική επιμέλεια που υφίσταται η πλατφόρμα, ως το κύριο μέσο ενημέρωσής του. Η έρευνα του DeVito (2017) καταλήγει σε μια σειρά από αλγοριθμικές αξίες που λαμβάνονται υπόψη κατά τη διάρκεια επιλογής και εμφάνισης ειδησεογραφικών αναρτήσεων στο news feed των χρηστών.

Συγκεκριμένα, ο DeVito (2017) αναφέρει πως οι αλγόριθμοι του Facebook βασίζονται στις αποκαλούμενες αλγοριθμικές αξίες, που ορίζονται ως ένα σύστημα κριτηρίων το οποίο χρησιμοποιείται για να αποφασιστεί το υλικό που θα εισαχθεί ή θα αποκλειστεί και ποιες πτυχές αυτού παρουσιάζονται στο αλγοριθμικά καθοδηγούμενο news feed. Στην μελέτη του, ανέλυσε αρχεία από τέσσερις (4) ανοιχτά διαθέσιμες πηγές του Facebook: τα Newsrooms, τα Notes, τις Patents και τα SEC filling. Κατέληξε στο ότι η ύπαρξη εννέα (9) αλγοριθμικών αξιών οι οποίες εξακριβώνουν τι είναι σχετικό για το κοινό και πώς το ανάλογο περιεχόμενο αξίζει να γνωστοποιείται στους χρήστες. Ειδικότερα, οι αξίες αυτές που χειρίζονται το news feed των χρηστών είναι: οι φιλικές τους σχέσεις, η ρητή έκφραση των ενδιαφερόντων τους, η προηγούμενη τους εμπλοκή, οι έμμεσα εκφραζόμενες προτιμήσεις τους, η ηλικία ανάρτησης, οι προτεραιότητες της πλατφόρμας, οι σχέσεις της σελίδας, οι αρνητικά εκφραζόμενες προτιμήσεις και η ποιότητα του περιεχομένου. Το αποτέλεσμα της έρευνας του DeVito (2017), επιβεβαιώνει τις αλγοριθμικές αποφάσεις που λαμβάνει το Facebook και το ρόλο της εξατομίκευσης στην παραγωγή ειδησεογραφικού περιεχομένου μέσω της πλατφόρμας.

Με βάση τα πιο πάνω κρίνεται απαραίτητη η διερεύνηση της επίγνωσης του κοινού για την ύπαρξη αλγορίθμων στο Facebook και του τρόπου με τον οποίο ίδιο αξιολογεί τη νέα μορφή δημοσιογραφίας. Αρχικά, το πρώτο ερευνητικό ερώτημα στοχεύει στην προκαταρκτική εντριβή των συμμετεχόντων με την έρευνα και διερευνά πώς διαμορφώνεται η αντίληψη του κοινού για τη δημοσιογραφία στην Κύπρο. Ακολούθως, ως δεύτερο ερευνητικό ερώτημα τίθεται ο ρόλος του Facebook στην ενημέρωση του κοινού, το οποίο λειτουργεί ως μεταβατικό στάδιο για το επόμενο ερευνητικό ερώτημα. Το τρίτο κατά σειρά ερευνητικό ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο το κοινό έχει επίγνωση για την αλγοριθμική επιμέλεια που υφίσταται το Facebook όσον αφορά το ειδησεογραφικό περιεχόμενο. Το τελευταίο ερευνητικό ερώτημα αποσκοπεί στην μελέτη της αντίληψης και της αξιολόγησης του κοινού σχετικά με τη χρήση αλγορίθμων στο Facebook.

Επιπλέον, η συγκεκριμένη πτυχιακή θα συνδράμει στην κατανόηση της αντίληψης του κοινού για την υφιστάμενη κυπριακή δημοσιογραφία και πώς αυτή τροποποιείται με την αξιοποίηση των αλγορίθμων, ενώ παράλληλα θα προσφέρει στο συγκεκριμένο πεδίο έρευνας το οποίο υπολείπεται εμπειρικών ερευνών επί του θέματος.

Κεφάλαιο 4: Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστεί η επισκόπηση των ερευνών που αφορούν τη δημοσιογραφία αλγορίθμων και τις διάφορες πτυχές της. Η βιβλιογραφική επισκόπηση χωρίζεται σε τρεις άξονες οι οποίοι αντιστοιχούν στο γενικό πλαίσιο αντίληψης, μελέτης και επίγνωσης της δημοσιογραφίας αλγορίθμων, με τον τελευταίο να εστιάζει στην περίπτωση του Facebook.

3.1 Αλγόριθμοι και οι μεταβολές στο δημοσιογραφικό επάγγελμα

Ο πρώτος άξονας απευθύνεται στις αντιλήψεις των δημοσιογράφων αναφορικά με την αλγοριθμική μετατροπή που υφίσταται το επάγγελμά τους.

Η νέα φάση της δημοσιογραφίας, στην οποία ο αριθμός των άρθρων συνταγμένων από ηλεκτρονικούς υπολογιστές αυξάνεται σημαντικά, αποτέλεσε το έναυσμα για την έρευνα των Jung et al. (2017). Πέραν από τη συγγραφή άρθρων, οι αλγόριθμοι έχουν τη δυνατότητα να επιλέγουν και να επεξεργάζονται τις ειδήσεις, δίνοντας τροφή στις ανησυχίες της κοινότητας για τις αρχές αλλά και για το μέλλον της δημοσιογραφίας. Οι ερευνητές της συγκεκριμένης μελέτης επιχειρούν να λειτουργικοποιήσουν αυτή την ανησυχία μέσα από τις αντιλήψεις και τις εκτιμήσεις δημοσιογράφων και κοινού σχετικά με την αυτοματοποιημένη δημοσιογραφία.

Αρχικά, οι θετικές πτυχές στο δημοσιογραφικό επάγγελμα όπως προκύπτουν από την έρευνα των Jung et al. (2017) αναφέρονται στην προοπτική διαγραφής της ανθρώπινης εμπλοκής στη δημιουργία και στη λειτουργία των αλγορίθμων. Με αυτό τον τρόπο, δίνεται η δυνατότητα στους δημοσιογράφους να αποφύγουν το βασικό στάδιο συγγραφής των άρθρων και να επικεντρωθούν στη διερευνητική δημοσιογραφία, συμφωνώντας με τον Van Dalen (2012). Η έρευνα του Van Dalen (2012) σχετικά με τις αντιλήψεις των δημοσιογράφων αναφορικά με την δημοσιογραφία αλγορίθμων, εστιάζει στο ενδεχόμενο η εισαγωγή αλγορίθμων να θεωρείται πως λειτουργεί ως συμπληρωματική, ως ολοκλήρωση ή ως νέος αντίπαλος για αυτούς και πως επηρεάζεται η επαγγελματική τους ρουτίνα. Στην περίπτωση της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας, η ταχύτητα συγγραφής και το χαμηλό περιθώριο κόστους ξεχωρίζουν, όπως επίσης και η απουσία της δημοσιογραφικής άποψης με τη συνεπαγόμενη ουδέτερη παρουσίαση της είδησης. Αντιθέτως, στην παραδοσιακή δημοσιογραφία, η παράθεση της άποψης του δημοσιογράφου αποτελεί πλεονέκτημα παράλληλα με την εις βάθος ανάλυση των ειδήσεων.

Ταυτόχρονα, η χρήση αλγορίθμων αποτελεί μια ευκαιρία για τους δημοσιογραφικούς οργανισμούς να επανατοποθετήσουν το ειδησεογραφικό σύστημα με την παροχή ταχέων ειδήσεων, σε μεγαλύτερη έκταση και με λιγότερα λάθη (Jung et al., 2017). Υπό το ίδιο πρίσμα της ενεργοποιημένης διαφάνειας στην αλγοριθμική δημοσιογραφία, το κοινό θα λαμβάνει δημοσιογραφικό περιεχόμενο χωρίς προκαταλήψεις (biases) (Diakopoulos, 2014; Diakopoulos, 2015) παράλληλα με την αυξημένη ποσότητα ειδήσεων.

Καταληκτικό σημείο της έρευνας των Jung et al. (2017) είναι η θετική προσέγγιση της δημοσιογραφίας αλγορίθμων, αφού όπως διαφαίνεται το κοινό και οι δημοσιογράφοι είναι πιο πιθανό να προτιμήσουν τη δουλειά ενός αλγορίθμου παρά ενός επαγγελματία δημοσιογράφου. Όσον αφορά την απάντηση των ερωτημάτων του Van Dalen (2012) διαμορφώνονται με την επιτακτική ανάγκη από πλευράς δημοσιογράφων να συντονίσουν τις δυνατότητες τους ώστε να προσφέρουν ένα καλύτερο δημοσιογραφικό προϊόν. Ο στόχος τους, όμως, δεν παραπέμπει σε ανταγωνισμό με τις δυνάμεις της

αυτοματοποιημένης δημοσιογραφίας, αλλά σε μια προσπάθεια επιβίωσης στη νέα εποχή του επαγγέλματος (Jung et al., 2017). Ωστόσο, όπως θα αναλυθεί και στο επόμενο υπόκεφαλο, η αλγοριθμική δημοσιογραφία διακατέχεται και από αρνητικά στοιχεία, τα οποία εγείρουν μια σειρά από προβληματισμούς και διαδικασίες εξεύρεσης λύσης.

3.2 Η ανάγκη για διαφάνεια και λογοδοσία στο σύστημα αλγορίθμων

Ο δεύτερος άξονας αναφέρεται στους μηχανισμούς διαφάνειας και λογοδοσίας ως τα μέσα επίλυσης των προβληματικών όψεων της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας. Σε πρόσφατη έρευνα τους οι Diakopoulos και Koliska (2017) προσπαθούν να συμβιβαστούν με την αυξανόμενη χρήση αλγορίθμων στα μέσα ειδήσεων, με τους ίδιους να υποστηρίζουν πως η ενεργοποίηση των μηχανισμών διαφάνειας αποτελεί μια δυναμική διέξοδο προς τη λογοδοσία των μέσων ενημέρωσης. Ως εκ τούτου, οι ερευνητές θέτουν ως ερευνητικό τους ερώτημα με ποιο τρόπο μπορεί να συντελεστεί η πιο πάνω διαδικασία.

Για τη διεκπεραίωση της μελέτης τους πραγματοποίησαν ομάδες εστίασης, με τους συμμετέχοντες να προέρχονται από εθνικής εμβέλειας ειδησεογραφικά πρακτορεία και από πανεπιστήμια των ΗΠΑ. Έχοντας ως βάση τους μηχανισμούς της διαφάνειας και της λογοδοσίας, οι ερευνητές διαμόρφωσαν τις συζητήσεις με τέτοιο τρόπο ώστε να γνωστοποιηθεί η άποψη των συμμετεχόντων για τα επίπεδα των αλγορίθμων που μπορούν να δημοσιευτούν, τους περιορισμούς της επιθυμητής διαφάνειας και τις ολοκληρωμένες διαδικασίες για την εκτέλεση των πιο πάνω λειτουργιών.

Μέσα από την ανάλυση των συζητήσεων οι ερευνητές, κατέληξαν στο συμπέρασμα πως το σύστημα αλγορίθμων χρήζει αποκαλύψεων για τη δημιουργία του περιεχομένου του. Οι συμμετέχοντες υποστηρίζουν πως πρέπει να δοθούν στη δημοσιότητα οι ταυτότητες των χειριστών των αλγοριθμικών διαδικασιών, έτσι ώστε να ενεργοποιηθούν οι μηχανισμοί διαφάνειας και ακολούθως οι αντίστοιχοι της λογοδοσίας.

Στην καινούργια τροχιά που εισέρχεται η δημοσιογραφία είναι αδύνατος ο αποκλεισμός των κοινωνικών δικτύων. Ειδικότερα, στην περίπτωση του Facebook, το μέσο δεν αποτελεί πλέον μόνο την πλατφόρμα που όλοι χρησιμοποιούν για φιλική αλληλεπίδραση, αλλά μέσω των σελίδων του παρέχει ειδησεογραφικό περιεχόμενο (Arnaboldi & Coget, 2012; Diakopoulos, 2016). Οι δημοσιογραφικές πρακτικές εφαρμόζονται στο ρόλο της πληροφοριακής διαμεσολάβησης (infomedation), η οποία ορίζεται ως «ένα μείγμα συγκέντρωσης, επεξεργασίας και διανομής περιεχομένου τρίτου τύπου που λειτουργεί με την αντιστοίχιση μεταξύ προσφοράς και ζήτησης» (Smyrnaios, 2015, σελ. 1).

Η αλγοριθμική επιμέλεια βρίσκεται, επίσης, πίσω από τις ειδήσεις που εμφανίζονται στο κοινωνικό δίκτυο Facebook (Diakopoulos, 2016; Tufekci, 2015). Στην έρευνα της η Tufekci (2015) περιγράφει τις προκλήσεις που προκύπτουν από το λανθασμένο χειρισμό των αλγορίθμων ως μέσο ενημέρωσης.

Σε πρώτο στάδιο η ερευνήτρια χαρακτηρίζει τους αλγόριθμους και τις εργασίες που εκτελούν ως πυλωροί (gatekeepers) ενώ η σύζευξη του παραδοσιακού μοντέλου του πυλωρού με τους αλγόριθμους κατασκευάζει ένα καινούργιο ορισμό, αυτόν του αλγοριθμικού πυλωρού (algorithmic gatekeeping). Συγκεκριμένα, συντελείται μια διαδικασία κατά την οποία το αλγοριθμικό σύστημα προσδιορίζει τις ροές των πληροφοριών που θα καταλήξουν στο κοινό (Tufekci, 2015). Σε ένα δεύτερο σημείο η ακαδημαϊκός πραγματεύεται τη λειτουργία της εικασίας (guessing), όπως αυτή προκύπτει από την αλγοριθμική επιμέλεια ενός ή περισσότερων χαρακτηριστικών του χρήστη στο Facebook. Συνοπτικά, η μέθοδος της εικασίας προκύπτει από την ένωση των διαδικασιών

ταξινόμησης και συσχέτισης κατά τη λήψη αποφάσεων για το ειδησεογραφικό περιεχόμενο που παρακολουθεί ο χρήστης στο διαδίκτυο (Diakopoulos, 2015).

Εν κατακλείδι, η δύναμη των αλγορίθμων που απορρέει από τα προσωπικά δεδομένα των χρηστών, έχει σχεδόν κατακλύσει τη ζωή τους εντός και εκτός διαδικτύου. Ιδιαίτερα όσο παραλείπεται η εξεύρεση μηχανισμών διαφάνειας και λογοδοσίας, η αλγοριθμική ισχύς αυξάνεται παράλληλα με τις προκλήσεις που τη συνοδεύουν.

3.3 Επίγνωση και αξιολόγηση για την αλγοριθμική επιμέλεια του Facebook

Σε μια άλλη παράμετρο, στις ΗΠΑ το 64% των χρηστών που περιηγούνται στα κοινωνικά δίκτυα επιλέγουν το Facebook ως βασική πηγή ενημέρωσης (Gottfried & Shearer, οπ. αναφ. στο Wilson, 2017). Μολονότι το ποσοστό αυτό καταδεικνύει τη σχεδόν μονοπωλιακή φύση της πλατφόρμας ως ειδησεογραφικού μέσου, οι Eslami et al. (2015) μελέτησαν το βαθμό επίγνωσης (awareness) σαράντα (40) χρηστών του Facebook όσον αφορά την επιμέλεια αλγορίθμων που υφίσταται το δίκτυο.

Για τη διεξαγωγή της έρευνας, οι ερευνητές δημιούργησαν ένα υποκατάστατο του news feed του Facebook που περιείχε μόνο όλες τις αναρτήσεις των φίλων των συμμετεχόντων στο Facebook, ενώ χρησιμοποίησαν και κανονικό news feed. Με βάση τις δύο εφαρμογές, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε μια σειρά ερωτήσεων σε ατομικές συνεντεύξεις.

Όσον αφορά την επίγνωση της εφαρμοσμένης αλγοριθμικής επεξεργασίας του News Feed, το 62,5% των συμμετεχόντων δήλωσε άγνοια. Ωστόσο, παρά την αρχική τους έκπληξη, κατέληξαν να δικαιολογούν την ύπαρξη των αλγορίθμων στο φιλτράρισμα των αναρτήσεων, υποστηρίζοντας πως είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για την αποφυγή ογκώδους και αχρείαστης πληροφορίας.

Στον ίδιο πλαίσιο η Bucher (2017) διερεύνησε στο πώς το κοινό κατανοεί και είναι ενήμερο για τους αλγόριθμους στο Facebook. Η ερευνήτρια πραγματοποίησε 25 συνεντεύξεις με χρήστες του Facebook και κατέληξε στο πώς φαντάζονται τους αλγόριθμους στην πλατφόρμα, εισάγοντας τον όρο της «αλγοριθμικής φαντασίας». Ο όρος αυτός αναφέρεται στον τρόπο σκέψης για το τι είναι οι αλγόριθμοι, τι πρέπει να είναι και πώς λειτουργούν.

Η Bucher (2017) προσθέτει πως συνηθισμένοι άνθρωποι είναι σε θέση να εκφράσουν τις δικές τους θεωρίες για τον αλγόριθμο του Facebook, παρόλο που δεν γνωρίζουν τον ίδιο τον αλγόριθμο. Επιπλέον, υποστηρίζει πως είναι κρίσιμο να κατανοηθεί ο τρόπος με τον οποίο οι αλγόριθμοι γεννούν συναισθήματα στο άτομο εφόσον τροφοδοτούνται από το ίδιο και ταυτόχρονα γίνεται μέρος στην καθημερινή του ζωή. Ως εκ τούτου, θα κατανοηθεί η κοινωνική δύναμη των αλγορίθμων και ποιο είναι το μέλλον τους.

Ταυτόχρονα, η μελέτη των Eslami et al.(2015) καταλήγει να συγκλίνει με τις έρευνες των Diakopoulos & Koliska (2017) και Tufekci (2015) σχετικά με την σημαντικότητα της ύπαρξης διαφάνειας στην αλγοριθμική διαδικασία που ακολουθούν τα κοινωνικά δίκτυα. Με αυτό τον τρόπο, οι χρήστες δε θα νιώθουν ότι κάποιος ελέγχει τις κινήσεις τους, αλλά θα αισθάνονται μέρος του παιχνιδιού με στόχο την ικανοποίηση των αναγκών τους.

Ενώνοντας τη θεωρητική υπόσταση της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας με τις πιο πάνω μελέτες, διαπιστώνουμε πως υπάρχει κενό στο κυπριακό πεδίο όσον αφορά τη νέα εποχή δημοσιογραφίας. Αν και τα κυπριακά ειδησεογραφικά πρακτορεία έχουν εισέλθει στις αλγοριθμικές πρακτικές χρησιμοποιώντας την πλατφόρμα του Facebook, εντούτοις

κρίνεται αναγκαία η μελέτη της άποψης του κοινού ως προς τις επιμέρους πτυχές του νέου συστήματος δημοσιογραφίας. Ως εκ τούτου, η παρούσα έρευνα θα καταπιαστεί με τις έννοιες της της επίγνωσης, της αντίληψης αλλά και της αξιολόγησης της αλγοριθμικής επιμέλειας που υφίσταται το δημοσιογραφικό περιεχόμενο στο Facebook.

Κεφάλαιο 5: Μεθοδολογία

Η παρούσα πτυχιακή μελέτη έχει ως στόχο να διερευνήσει τις αντιλήψεις του κοινού σχετικά με τη δημοσιογραφία αλγορίθμων. Κυριότερα, επικεντρώνεται στην πλατφόρμα του Facebook σε σχέση με το ειδησεογραφικό περιεχόμενο που εμφανίζεται στους συμμετέχοντες. Ως εκ τούτου, σημαντικό στοιχείο της έρευνας αποτελεί η επίγνωση (awareness) του κοινού για τον αλγοριθμικό χειρισμό που δέχεται το news feed του και ποια είναι η άποψή του γι' αυτή τη λειτουργία της πλατφόρμας.

Για να πραγματοποιηθεί η εν λόγω μελέτη επιλέχθηκε η ποιοτική προσέγγιση, λόγω της κατανόησης της πολυπλοκότητας, της λεπτομέρειας και του πλαισίου που προϋποθέτει (Mason, 2003). Επιπλέον, η ποιοτική έρευνα έχει ως στόχο να αποδώσει μια σφαιρική αντίληψη της πραγματικότητας, έχοντας ως βάση τα πλούσια και λεπτομερή στοιχεία που εμφανίζονται στο φυσικό τους κοινωνικό πλαίσιο, παρά να δημιουργήσει επιφανειακά μοντέλα, τάσεις και συσχετισμούς (Mason, 2003). Το εργαλείο συλλογής δεδομένων είναι οι εις βάθος συνεντεύξεις, ημι-δομημένης μορφής. Μια ημι-δομημένη συνέντευξη προσπαθεί να κατανοήσει τα θέματα που περικλείουν την καθημερινή ζωή των υποκειμένων βάσει των δικών τους προοπτικών και νοηματοδοτήσεων (Flick, 2007).

Το δείγμα απαρτίζεται από άτομα ηλικίας 18-30 τα οποία διαθέτουν λογαριασμό στο Facebook, θέτοντας ως κυριότερη αιτιολόγηση την αυξανόμενη εμπλοκή τους στα κοινωνικά δίκτυα με αποτέλεσμα να λαμβάνουν τον αντίκτυπο της δημοσιογραφίας αλγορίθμων. Η επιλογή του δείγματος έγινε μέσω σκόπιμης δειγματοληψίας με στόχο τη μεγιστοποίηση των πιθανοτήτων συσχέτισης των αναγνωστών της έρευνας παρά τους ερευνητικούς περιορισμούς (Seidman, 2006) και δεν επιδιώκει να γενικεύσει τα ευρήματα (Flick, 2007). Η διαδικασία συλλογής δεδομένων διήρκεσε περίπου δύο μήνες και συνολικά πραγματοποιήθηκαν 14 συνεντεύξεις. Το δείγμα θεωρήθηκε ικανοποιητικό εξαιτίας του συνδυασμού χρόνου και πόρων που διέθετε η έρευνα (Flick, 2007) αλλά και του σημείου κορεσμού που έφθασε περί το τέλος των τριών τετάρτων της δειγματοληψίας. Στις συνεντεύξεις που ακολούθησαν, δεν προσφέρθηκαν πρωτότυπα στοιχεία τόσο από αναλυτικής όσο και από θεωρητικής πλευράς (Ιωσηφίδης, 2008).

Η έναρξη της δειγματοληψίας έγινε με τον σχεδιασμό των ερωτήσεων βάσει της βιβλιογραφικής επισκόπησης και του θεωρητικού υποβάθρου. Συνολικά, δημιουργήθηκαν 22 ερωτήσεις οι οποίες χωρίστηκαν σε τέσσερις (4) άξονες ανάλογους των ερευνητικών ερωτημάτων. Σε πρώτο στάδιο ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να επιβεβαιώσουν ότι τους αρέσουν (like) ειδησεογραφικές σελίδες (εγχώριες και διεθνείς) στο Facebook, για να μπορέσουν να συμπεριληφθούν στην έρευνα. Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν στο στάδιο των συνεντεύξεων απομαγνητοφωνήθηκαν και αναλύθηκαν μέσω θεματικής ανάλυσης. Ειδικότερα, οι βασικές θεωρητικές έννοιες που πραγματεύεται η παρούσα πτυχιακή εργασία οργανώθηκαν βάσει των δεδομένων της απομαγνητοφώνησης και μετατράπηκαν σε κατηγορίες (Seidman, 2006).

Η κωδικοποίηση των συνεντεύξεων σε κατηγορίες δίνει τη δυνατότητα να αποδοθεί η συχνότητα των θεμάτων σε μια τεράστια ποσότητα δεδομένων (Flick, 2007) αλλά και να παρουσιαστούν συνδυαστικές νοηματοδοτήσεις των υποκειμένων εντός των κατηγοριών αυτών (Seidman, 2006). Στο τελευταίο σημείο της έρευνας, μελετήθηκε ο συσχετισμός των ευρημάτων με την υπάρχουσα βιβλιογραφική επισκόπηση και το θεωρητικό πλαίσιο, καταλήγοντας στην απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων.

Κεφάλαιο 6: Ευρήματα

Για να διεκπεραιωθεί η παρούσα πτυχιακή εργασία χρησιμοποιήθηκε ως βάση το θεωρητικό υπόβαθρο. Τα συγκεκριμένο κεφάλαιο αποτέλεσε την πηγή κατάρτισης του οδηγού συνέντευξης με στόχο να απαντηθεί το κύριο ερώτημα της μελέτης, το οποίο εξετάζει την επίγνωση, την αντίληψη και την αξιολόγηση του κοινού σχετικά με την δημοσιογραφία αλγορίθμων όπως αυτή εφαρμόζεται στο Facebook.

Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, κωδικοποιήθηκαν σε τέσσερις (4) άξονες αντίστοιχους της θεωρίας και των προηγούμενων ερευνών που μελέτησαν το συγκεκριμένο ακαδημαϊκό πεδίο. Σε πρώτο στάδιο εξετάστηκε η αντίληψη των συμμετεχόντων για την κυπριακή δημοσιογραφία, η οποία αποτελεί τον πυρήνα για την μετέπειτα πορεία της έρευνας. Στη συνέχεια, διερευνήθηκε ο ρόλος του Facebook ως πηγή ενημέρωσης, επίσης μεταβατικής σημασίας, για την μελέτη της επίγνωσης των συμμετεχόντων για την αλγοριθμική επιμέλεια που υφίσταται η πλατφόρμα ως προς το δημοσιογραφικό περιεχόμενο που προωθείται. Τέλος, παρουσιάστηκε η αξιολόγηση των συμμετεχόντων για την αλγοριθμική δημοσιογραφία στο Facebook, η οποία χωρίστηκε σε υποκατηγορίες αναλόγως των στοιχείων που εμπεριέχει.

6.1 Αντίληψη δημοσιογραφίας στην Κύπρο

Ένας από τους βασικούς άξονες που η παρούσα πτυχιακή εξετάζει αφορά αυτόν της αντίληψης της δημοσιογραφίας στην Κύπρο. Οι συνεντευξιαζόμενοι έδωσαν έμφαση σε κάποιες επιμέρους διαστάσεις που συγκροτούν και κατασκευάζουν την άποψή τους σχετικά με την δημοσιογραφία στη Κύπρο. Πιο συγκεκριμένα, διερευνάται ο ρόλος της ενημέρωσης στην καθημερινή τους ζωή που αποτελεί γνωσιολογικό κόμβο για την απάντηση του πρώτου ερευνητικού ερωτήματος της μελέτης: πώς αντιλαμβάνονται και αξιολογούν την δημοσιογραφία στην κυπριακή πραγματικότητα.

Οι ειδήσεις αποτελούν ένα προϊόν, το οποίο έχει δημιουργηθεί και προωθηθεί σύμφωνα με τις προτεραιότητες και τις επιταγές των δημοσιογραφικών οργανισμών (Meikle & Redden, 2011) και αποσκοπεί στην ανάγκη του κοινού για ενημέρωση. Ωστόσο, πέραν από την προώθηση ειδήσεων που ενδιαφέρουν το κοινό, στόχος των δημοσιογράφων είναι η εκπαίδευσή του μέσω πληροφοριών που θα πρέπει να γνωρίζει υπό το πρίσμα μιας κριτικής δημόσιας υπηρεσίας, σημαντικής για την διατήρηση του δημοκρατικού ιδεώδους (Fenton & Witschnge, 2011).

Όπως διαφάνηκε οι συνεντευξιαζόμενοι δίνουν έμφαση στην ενημέρωση ως στοιχείο που συνδέεται με τα τρέχοντα γεγονότα της επικαιρότητας τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό. Παράλληλα, οι διεθνείς ειδήσεις φαίνεται να ενδιαφέρουν δια του προβληματισμού το δείγμα, ειδικότερα αν υπάρχει γεωγραφική εγγύτητα. Για παράδειγμα, οι αυξημένες επιθέσεις ισλαμιστών τρομοκρατών ή οι τουρκικές παραβιάσεις της κυπριακής ΑΟΖ αποτελούν σημαντικό λόγο ενημέρωσης των συμμετεχόντων εξαιτίας της κοντινής απόστασης που χωρίζει την Κύπρο με τις εμπλεκόμενες στα ζητήματα χώρες.

Μαθαίνω τις εξελίξεις σε κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό επίπεδο, που πιθανόν να επηρεάζουν άμεσα τη ζωή μου και γι' αυτό το λόγο επιδιώκω να ενημερώνομαι. (Σ1)

Ενδιαφέρομαι για θέματα εξωτερικής πολιτικής, τι γίνεται γύρω μας, για να είμαστε σε ετοιμότητα. (Σ6)

Οι ειδήσεις πέραν του ενημερωτικού τους χαρακτήρα, λειτουργούν για μερικούς συμμετέχοντες ως μέσο για την αναζήτηση και την διαμόρφωση της δικής τους άποψης για τα ζητήματα της επικαιρότητας. Δεν αρκούνται στην απλή ανάγνωση των ειδήσεων, αλλά μπαίνουν στην διαδικασία να ερευνήσουν αμφίπλευρα την πληροφορία που έλαβαν σε διαφορετικές δημοσιογραφικές πηγές.

Περιμένω να με ενημερώσουν και επιδιώκω να ψάξω για ειδήσεις. Κυρίως όταν ακούσω μια είδηση και θέλω να μάθω άλλες πληροφορίες ή άλλες πηγές για να δω τι λένε. (Σ14)

Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν αρκετοί συμμετέχοντες που εκφράζουν μια τάση αποφυγής των ειδήσεων λόγω διάφορων επιπτώσεων που έχουν στα άτομα ή ενδογενών παραγόντων. Για παράδειγμα, μερικοί συνεντευξιαζόμενοι κάνουν λόγο για πτώση της ψυχολογικής τους κατάστασης μέσω της επαφής τους με τις ειδήσεις, με κύρια αιτιολόγηση την υπερβολική χρήση του δραματικού στοιχείου από τους δημοσιογράφους. Ορισμένοι συμμετέχοντες θεωρούν πως οι ειδήσεις στοχεύουν εν μέρει στην εξαπάτηση του κοινού και χρίζουν υποδόριας σκέψης από τους αναγνώστες για το αν μια είδηση ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Είδα τηλεόραση προχθές μετά από 6 μήνες. Απλά δέθηκε τόσο πολύ κόμπος στο στομάχι μου που δεν μπορώ να βλέπω ειδήσεις. (Σ5)

Οι ειδήσεις για μένα πέραν από την ενημέρωση, είναι και για να με βάζουν σε καχυποψία. Για παράδειγμα χθες διάβασα ότι πέθανε ένας γνωστός τραγουδιστής και έπρεπε να το ψάξω αν ισχύει. Τελικά ήταν ψευδής είδηση. Οπότε πιστεύω πως έχει και ειδήσεις που σε παραπλανούν. (Σ4)

Στο ίδιο πρίσμα απομάκρυνσης βρίσκονται και δύο συμμετέχοντες που θεωρούν πως η κυπριακή ειδησεογραφία περιορίζεται σε θέματα τοπικού επιπέδου. Ως εκ τούτου, οι ίδιοι αν επιδιώξουν να ενημερωθούν, ενδιαφέρονται για θέματα μακρο-επιπέδου, κυρίως που αφορούν την παγκόσμια κοινωνία. Θέματα εξωτερικής πολιτικής εστιάζονται στην προσοχή του δείγματος εφόσον θεωρούνται πιο σημαντικά.

Σε ότι αφορά την γενική αντίληψη των συμμετεχόντων για την κυπριακή δημοσιογραφία, παρατηρείται η καθολική τους αποδοχή πως βρίσκεται σε χαμηλό επίπεδο. Πιστεύεται πως παρουσιάζει αρκετές ελλείψεις όσον αφορά το περιεχόμενο της και πως οι δημοσιογράφοι δεν επιδιώκουν περαιτέρω διερεύνηση των θεμάτων τους, αν και υπάρχουν μεμονωμένες περιπτώσεις εργαζομένων που δεν ανήκουν σε αυτή την κατηγορία.

Ως αναγνώστης δεν έχω τόσο καλή εικόνα, αλλά θεωρώ πως έχουμε αρκετά καλά ονόματα δημοσιογράφων. Νομίζω έτσι όπως προχωρά η κυπριακή δημοσιογραφία δε θα την έβαζα στις «καλές» δημοσιογραφίες (Σ14)

Θεωρώ ότι δεν παρουσιάζει κάτι συγκεκριμένο, ένα χαρακτηριστικό που να την ξεχωρίζει. Οι δημοσιογράφοι στην Κύπρο διεκπεραιώνουν τυπικά τα καθήκοντα τους. Δηλαδή δεν μπορώ να πω ότι στην Κύπρο ασκείται διερευνητική δημοσιογραφία ή πέραν από τα καθήκοντα της συγγραφής ή εκφώνησης μιας είδησης. (Σ1)

Οι συμμετέχοντες αναπτύσσουν κριτική για την άσκηση της δημοσιογραφίας από τους επαγγελματίες. Έχουν παρατηρήσει πως στα δημοσιογραφικά προϊόντα τα λάθη είναι συχνό φαινόμενο, το οποίο τους δυσαρεστεί. Η λανθασμένη σύνταξη και ορθογραφία

κυριαρχεί στην αντίληψη του δείγματος ενώ δεν είναι λίγοι οι οποίοι κατέκριναν την ανορθόδοξη λειτουργία του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Συγκεκριμένα, κάνουν λόγο για δημοσιογραφικό περιεχόμενο χωρίς εγκυρότητα και σε μερικές περιπτώσεις τα γεγραμμένα αποτελούν προϊόν ψεύτικων πληροφοριών. Το δεύτερο σημείο εγείρει ένα άλλο αρνητικό της σύγχρονης δημοσιογραφικής πρακτικής που ακμάζει το τελευταίο διάστημα, τις ψευδείς ειδήσεις (fake news). Πρόκειται για ειδησεογραφικό υλικό που βασίζεται σε λάθη και είθισται να παραπλανά το κοινό (Allcott & Gentzkow, 2017). Το φαινόμενο των ψευδών ειδήσεων παρατηρείται τόσο στα παραδοσιακά ΜΜΕ, όσο και στα ηλεκτρονικά με το κοινό να θεωρεί πως στοχεύουν σε αυξημένη προβολή και αποδοχή των προϊόντων τους. Κατά συνέπεια, δίνεται η ευκαιρία σε ανειδίκευτο κοινό να επαγγελθεί ως δημοσιογράφος και να δημιουργεί ειδησεογραφικό περιεχόμενο, κυρίως στο διαδίκτυο, κερδοφορώντας από αυτή την συνθήκη.

[...] Αρνητικό είναι ότι πολλοί επαγγέλλονται δημοσιογράφοι, δεν γνωρίζουν να ασκήσουν τη δημοσιογραφία και αυτό φαίνεται είτε από το πως εκφωνούν μια είδηση, από το γράψιμο και το πως την στοιχειοθετούν. Επίσης υπάρχουν πάρα πολλά sites στα οποία γράφονται ανώνυμα άρθρα πάρα πολλές φορές, χωρίς πηγές και λανθασμένες πληροφορίες, κακή χρήση της γλώσσας και βαρύγδουπων τίτλων μόνο και μόνο για τα κλικs (Σ1)

Παράλληλα έχει παρατηρηθεί πως οι συμμετέχοντες δεν ελκύονται από την υπερβολική δραματοποίηση των ειδήσεων. Ειδικά όταν πρόκειται για απογευματινές τηλεοπτικές εκπομπές που βασίζονται σε lifestyle θέματα, επικρατεί η άποψη πως τα θέματα παρουσιάζονται σε υπερβολικό βαθμό ενώ στην πραγματικότητα δε συντρέχει κάτι ανάλογο. Καταλήγουν δε στην παραδοχή πως οι δημοσιογραφικοί οργανισμοί ενισχύουν το δραματικό στοιχείο επειδή γνωρίζουν πως θα αποσπάσουν μεγαλύτερο μερίδιο προβολής από το κοινό. Ωστόσο, θεωρούν πως επείγει ο ανασχηματισμός της υπάρχουσας κατάστασης

Είναι τραγική. Τραγικός είναι ο τρόπος που παρουσιάζουν τις ειδήσεις. Θέλουν μόνο δράμα στα ρεπορτάζ τους και αυτό με κουράζει. Δεν ξέρω αν συμβαίνει μόνο στην Κύπρο αυτή η κατάσταση αλλά στη δική μας περίπτωση είναι δράμα (Σ5)

[...] Εγώ γελά με το πάνελ της Αριστοτέλους, είναι λίγο σαχλός και επιφανειακός ο τρόπος που παρουσιάζουν. Τα λένε απλά για να τα πουν, αλλά από την άλλη δεν γίνεται κάτι τραγικό για να πουν [...] Είναι λίγο cringe. (Σ13)

Πιστεύω πως πρέπει να «φύγουν» τα τόσο καταθλιπτικά στοιχεία. Συνήθως χρησιμοποιούν λέξεις που προκαλούν την ένταση του κόσμου για να μείνει καθηλωμένος παρουσιάζουν τα θέματα με δραματικότητα. [...] (Σ3)

Για μερικούς συμμετέχοντες, ένα ακόμη αρνητικό στοιχείο της κυπριακής δημοσιογραφίας αποτελεί η αλληλεξαρτώμενη σχέση της με πολιτικά κόμματα. Αυτή η σχέση θεωρείται de facto από το δείγμα, συγκαταλέγοντας την σε ένα σύνολο συμφερόντων από την πλευρά των ΜΜΕ με απώτερο στόχο την κερδοφορία. Ως εκ τούτου, οι ειδήσεις διαμορφώνονται με τέτοιο τρόπο, ώστε να καλυφθούν τα συμφέροντα των ιδιοκτητών των ΜΜΕ σε συνάρτηση με την κομματική θέση που υποστηρίζουν, με αποτέλεσμα να μην παρουσιάζονται όλες οι οπτικές. Με αυτή τη λογική, καταλήγουν στο συμπέρασμα πως απουσιάζει η διαφάνεια στο δημοσιογραφικό περιβάλλον, ένεκα της κομματικής εξάρτησης.

[...] Επίσης ξέρουν πως να κυμανθούν σε κάθε είδηση. Είναι ανάλογα με το δικό τους συμφέρον που διαμορφώνουν μια είδηση. Ξέρουν τι να πουν και πως θα το πουν για να καλύψουν κάποια συμφέροντά τους, αλλά εμένα δε μου φαίνεται σωστό. Αυτά τα συμφέροντα είναι κυρίως κομματικά. [...] (Σ7)

Σίγουρα τα κόμματα τροφοδοτούν κάποια κανάλια με ειδήσεις που θέλουν να βγουν προς τα έξω. Ίσως δεν υπάρχει διαύγεια και καθαρή δημοσιογραφία. Αλλά δεν είναι ο μόνος τομέας που επηρεάζεται από την πολιτική. Επειδή στην πολιτική δεν υπάρχει καθαρά η διαύγεια. (Σ10)

Τέλος, σε ερώτηση για τα χαρακτηριστικά της δημοσιογραφίας στην Κύπρο που ελκύουν το κοινό, αρκετοί ήταν εκείνοι που αδυνατούσαν να σκεφτούν κάτι σχετικό, με τα αρνητικά να υπερισχύουν στην αντίληψή τους. Σχεδόν το ένα τρίτο του δείγματος που απάντησε στη συγκεκριμένη ερώτηση, συμφώνησε στο γεγονός πως υπάρχουν ικανοί δημοσιογράφοι, βέβαιοι σε μικρό αριθμό. Ακόμη, διαφάνηκε να εκτιμούν την ουδετερότητα και τον σεβασμό που εκφράζει η μειοψηφία των δημοσιογράφων απέναντι σε ειδήσεις ή καλεσμένους τους.

[...] Βέβαιοι υπάρχουν δημοσιογράφοι που είναι πάρα πολύ καλοί. Οι δημοσιογράφοι στην δουλειά τους – άσχετα με τα αρνητικά που είπα πριν, τα οποία είναι επιβεβλημένα- είναι αρκετά καλοί. (Σ5)

[...] Το θετικό είναι ότι οι δημοσιογράφοι που προτιμώ, μου αρέσουν ως προς τον τρόπο που παρουσιάζουν την είδηση. Μου αρέσει ο τρόπος που διακόπτουν κάποιον ευγενικά, δεν τον προσβάλουν. (Σ14)

Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να συγκρίνουν την κυπριακή δημοσιογραφία με αντίστοιχες του εξωτερικού (δικής τους επιλογής), συγκλίνοντας ομόφωνα στην άποψη πως η πρώτη βρίσκεται σε ένα μέτριο στάδιο αναλόγως των δεδομένων της σύγχρονης εποχής. Θεωρούν πως χώρες όπως ΗΠΑ, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ελλάδα βρίσκονται σε ανώτερο επίπεδο, με κύριες αιτιολογήσεις την ύπαρξη περισσότερων ευκαιριών από τις επιμέρους συνθήκες (οικονομικές, κοινωνικές κλπ.) αλλά και την επιθυμία των ιδίων των δημοσιογράφων να επεκταθούν σε θέματα πέραν των παραδοσιακά επιλεγμένων και προβεβλημένων στα ΜΜΕ. Επιπρόσθετα, υπήρξαν συμμετέχοντες που σχολίασαν ειρωνικά πως από την στιγμή που η σύγχρονη κοινωνία έχει τη δυνατότητα να ενημερωθεί από αξιόπιστους ειδησεογραφικούς οργανισμούς του εξωτερικού, είναι «παράλογο» να επιλέγει τα κυπριακά ΜΜΕ.

Σίγουρα σε χώρες με αυξημένο βιοτικό επίπεδο, οι δημοσιογράφοι έχουν περισσότερο πρόσφορο έδαφος να ασχοληθούν. (Σ9)

Προσωπικά επειδή δεν θέλω να ψυχοπλακώνομαι και να αγχώνομαι τόσο πολύ και ούτε μου αρέσουν τα είδη των ειδήσεων που δείχνουν σε εμάς, θα προτιμούσα να παρακολουθώ πχ τις αμερικανικές ειδήσεις που δείχνουν οτιδήποτε άλλο παρά σημαντικές ειδήσεις. Δηλαδή για τους Αμερικανούς η σημαντική είδηση είναι μία γάτα που έπεσε από την πολυκατοικία. (Σ5)

Σέβομαι το ότι οι άνθρωποι κάνουν τη δουλειά τους, αλλά εφόσον έχουμε πρόσβαση σε τόσο μεγάλα κανάλια CNN, BBC κλπ, τώρα να μείνουμε στον Ant1 και στο ΡΙΚ; (Σ10)

Συνοψίζοντας, οι συμμετέχοντες διχάζονται ως προς τον τομέα της ενημέρωσης. Μερικοί συνεντευξιαζόμενοι έρχονται σε επαφή με τις ειδήσεις όχι μόνο για να ενημερωθούν για τα

τρέχοντα ζητήματα της κοινωνίας, αλλά και για να διαμορφώσουν την δική τους άποψη περί αυτών. Ωστόσο, μια μερίδα των συμμετεχόντων προτιμά να αποφεύγει αυτή τη δραστηριότητα λόγω της κακής διαχείρισης των ειδήσεων αλλά και των ιδίων από τους δημοσιογράφους. Ως εκ τούτου, η απάντηση του πρώτου ερευνητικού ερωτήματος που προκύπτει είναι πως η αντίληψη των συμμετεχόντων αφορά μια χαμηλού επιπέδου κυπριακή δημοσιογραφία με ελάχιστες περιπτώσεις επαγγελματιών που εξαιρούνται. Οι συμμετέχοντες έχουν παρατηρήσει πως τόσο το περιεχόμενο, όσο και η προβολή των ειδήσεων εμπεριέχουν λάθη και αρνητικά στοιχεία. Επιπλέον, συγκριτικά με αντίστοιχους τομείς του εξωτερικού, η Κύπρος βρίσκεται εκτός συναγωνισμού για τους ίδιους λόγους.

6.2 Το Facebook ως πηγή ενημέρωσης

Ιδιαίτερης σημασίας για την εξέλιξη της έρευνας αποτελεί το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα που στοχεύει να μελετήσει κατά πόσο το Facebook αποτελεί την κύρια ενημερωτική πηγή του κοινού. Η μελέτη αυτής της παραμέτρου αποσκοπεί στο να αποκαλυφθούν οι παρακινητικοί μηχανισμοί για την επιλογή του κοινωνικού δικτύου στην πτυχή της ειδησεογραφικής τους ενημέρωσης. Όπως αναλύεται και πιο κάτω, θα παρουσιαστούν οι αυτόνομοι λόγοι προτίμησης αυτού του μέσου ή αν η επιλογή αυτή προκύπτει από την άρνηση τους προς τα παραδοσιακά ΜΜΕ. Επιπλέον, θα προστεθούν μερικές εναλλακτικές προτιμήσεις του κοινού εντός διαδικτύου και οι αιτιολογήσεις που τις ενισχύουν.

Αρχικά, όλοι οι συμμετέχοντες έχουν δηλώσει πως το Facebook αποτελεί το κύριο μέσο ενημέρωσής τους για ειδησεογραφικό περιεχόμενο. Αυτό προκύπτει, είτε από την εμφάνιση άρθρων δημοσιογραφικών ιστοσελίδων απευθείας στον τοίχο τους, είτε από τις αναρτήσεις ανάλογου περιεχομένου από φίλους τους μέσω κοινοποιήσεων. Επικρατεί η άποψη πως εφόσον στο Facebook παρουσιάζεται μια πληθώρα από ειδήσεις που συνδέονται με τα ενδιαφέροντα τους ή όχι, τότε η πλατφόρμα είναι ένας εύκολος τρόπος ενημέρωσης.

Οι ειδησεογραφικές σελίδες στο Facebook, τις οποίες βλέπω τυχαία. Δεν το επιδιώκω. Απλά επειδή το Facebook είναι γεμάτο από τέτοιες ειδήσεις. (Σ5)

Θα έλεγα ότι το μέσο είναι το Facebook. Έχω like σε διάφορες ειδησεογραφικές σελίδες και έτσι στο news feed μου εμφανίζονται ειδήσεις. Διότι ξέρω ότι κάνοντας like σε μια συγκεκριμένη σελίδα θα μου εμφανίζονται στην ουσία άρθρα που σχετίζονται με τα ενδιαφέροντα μου ή άρθρα που έχω διαβάσει παρόμοια στο παρελθόν [...] (Σ1)

Δύο συμμετέχοντες αιτιολόγησαν την επιλογή τους αναφέροντας πως η ενημέρωσή τους γίνεται παράλληλα με την ψυχαγωγία τους. Ο ελεύθερος χρόνος του σύγχρονου ατόμου έχει μειωθεί και το μερίδιο αφιέρωσής του για ειδησεογραφική αναζήτηση είναι συμπιεσμένος. Ως εκ τούτου, το κοινό επωφελείται από την διαδραστικότητα που προσφέρει η πλατφόρμα, δίνοντας του την δυνατότητα να συνδυάσει την ανάγκη του για ενημέρωση ταυτόχρονα με την ανάγκη του για ψυχαγωγία.

Κάποιες ιστοσελίδες που έχω κάνει like στο Facebook πχ Alphanews και Καθημερινή. Δεν τα αναζητώ απλά μου τα εμφανίζει το Facebook και ως εκεί, λόγω έλλειψης χρόνου. (Σ6)

Ακολουθώ σελίδες στο Facebook, περισσότερο από κυπριακά κανάλια. Χρησιμοποιώ το Facebook και για άλλους λόγους και μπορεί να μου εμφανιστεί μια ειδηση την ώρα που βρίσκομαι μέσα για ψυχαγωγία. (Σ14)

Ένα μέρος των συμμετεχόντων δήλωσε πως η επιλογή του Facebook προκύπτει από την τάση αποφυγής των παραδοσιακών ΜΜΕ. Τα δεύτερα κυρίως αναφέρονται σε ειδήσεις τηλεοπτικών σταθμών ή εφημερίδες, που διαφαίνεται να απομακρύνονται από τις προτιμήσεις του κοινού της συγκεκριμένης έρευνας.

Επειδή δεν ασχολούμαι με την τηλεόραση ή το ραδιόφωνο ή εφημερίδες. Άρα διαβάζω ότι μου τραβήξει την προσοχή στο Facebook. (Σ4)

Ακόμη, μερικοί συμμετέχοντες αν και δήλωσαν το Facebook ως βασική πηγή ενημέρωσης, εντούτοις ανέφεραν πως επιλέγουν κάποιες άλλες ιστοσελίδες για αυτόν το σκοπό. Συγκεκριμένα, ως δευτερεύουσες πηγές ενημέρωσης δήλωσαν το 4chan και το Quora. Πρόκειται για διαδικτυακές σελίδες, στις οποίες μη επαγγελματίες αναρτούν ειδήσεις και το κοινό αλληλοεπιδρά δια του σχολιασμού. Λόγω του παγκόσμιου βεληνεκού των συγκεκριμένων σελίδων, οι ειδήσεις που αναρτώνται αφορούν την διεθνή σκηνή αλλά αυτό δεν αποτελεί εμπόδιο για τους συμμετέχοντες, αφού ενδιαφέρονται για αυτό το είδος ειδησεογραφίας.

«Μπαίνω στο 4chan. Είναι μια ασιατική ιστοσελίδα με διάφορες κατηγορίες θεμάτων και μπαίνεις εσύ όπου θέλεις. Είναι όλα ανώνυμα, δεν μπορείς να ξέρεις ποιος έγραψε το κάθε τι. Μου αρέσει αυτή η σελίδα γιατί μαθαίνω πολλές διεθνείς ειδήσεις, ή αλλιώς Facebook. Αλλά η κύρια προτίμησή μου είναι το Facebook, γιατί είναι πιο εύκολο να μάθω ειδήσεις από το κινητό μου, παρά να αγοράσω μια εφημερίδα». (Σ13)

[...] Σε ένα φόρουμ όπως το Quora βάζεις θέματα που σε ενδιαφέρουν και σου δείχνει μόνο εκείνα τα θέματα [...] (Σ8)

Τέλος, μόνο ένας συμμετέχοντας υποστήριξε πως παρόλο που η πρωταρχική πηγή ενημέρωσής του είναι το Facebook, εντούτοις επιλέγει να επισκέπτεται τη σελίδα προέλευσης των άρθρων. Με αυτό τον τρόπο θεωρεί πως αποφεύγει μια μάζα αχρείαστων ειδήσεων ενώ σε μια ιστοσελίδα οι πληροφορίες παρουσιάζονται με ελκυστικό τρόπο.

[...] Κυρίως προτιμώ να πάω απευθείας στην σελίδα, γιατί είναι πιο δομημένη. Στο Facebook βλέπεις πολλές τυχαίες σελίδες-σκουπίδια, αλλά μπορείς να τις παραβλέψεις. (Σ11)

Απαντώντας στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, φαίνεται πως η πλατφόρμα του Facebook αποτελεί την υπ' αριθμόν ένα επιλογή των συμμετεχόντων για την ενημέρωσή τους. Η πολυμορφία της πλατφόρμας που επιτρέπει την ταυτόχρονη ψυχαγωγία και ενημέρωση, είναι ένας από τους λόγους που ωθούν τους συμμετέχοντες στην επιλογή της. Παράλληλα, μερικοί χρήστες την προτιμούν εξαιτίας της δυσαρέσκειάς του προς τα παραδοσιακά ΜΜΕ, αλλά και λόγω της πληθώρας ειδήσεων που εμφανίζονται στο news feed τους. Λίγοι είναι οι συμμετέχοντες που επιλέγουν συμπληρωματικά μέσα ενημέρωσης στο διαδίκτυο, κυρίως φόρουμ χρηστών π.χ. Quora ενώ μόνο μια περίπτωση συμμετέχοντος προτιμά να επισκέπτεται την ειδησεογραφική σελίδα απευθείας από το news feed του.

6.3 Επίγνωση αλγοριθμικής επιμέλειας στο Facebook

Έπειτα από την αναγνώριση του Facebook ως κυριότερου μέσου ενημέρωσης των συμμετεχόντων, σειρά έχει η μελέτη της ενημερότητάς τους για τις αλγοριθμικές

λειτουργίες της πλατφόρμας. Το τρίτο ερευνητικό ερώτημα που προκύπτει είναι ο βαθμός στον οποίο το κοινό γνωρίζει για την αλγοριθμική επιμέλεια που υφίσταται το Facebook όσον αφορά το ειδησεογραφικό περιεχόμενο.

Μέσα από τις συνεντεύξεις διαφάνηκε μια ολική επίγνωση των συμμετεχόντων για τις αλγοριθμικές λειτουργίες της πλατφόρμας. Όλοι οι συνεντευξιζόμενοι αντιλαμβάνονται πως τα άρθρα και οι διαφημίσεις παρουσιάζονται στοχευμένα σε κάθε άτομο, αναλόγως των ενδιαφερόντων του. Επιπλέον, έξι συμμετέχοντες αναφέρουν πως το Facebook γνωρίζει τις προηγούμενες τους αναζητήσεις (DeVito, 2017), προωθώντας τους παρόμοιο ειδησεογραφικό περιεχόμενο. Ίδιος αριθμός συμμετεχόντων υποστηρίζει πως σημαντικός παράγοντας για την αλγοριθμική επιμέλεια του Facebook είναι τα likes του χρήστη σε δημοσιογραφικές σελίδες, ενώ οι τρεις εξ αυτών αναγνωρίζουν πως και τα likes των φίλων τους παίζουν ρόλο, αφού εμφανίζονται στο news feed τους. Τέλος, δύο συμμετέχοντες θεωρούν πως όσο μεγαλύτερη είναι η απήχηση μιας είδησης, τόσο υψηλότερη είναι η πιθανότητα να τους παρουσιαστεί.

Ναι, γιατί βλέπω συγκεκριμένα κάποιες σελίδες που επισκέπτομαι συχνά στην αρχή του news feed μου και μετά έρχονται οι υπόλοιπες. Επειδή κινούμαι σε περιορισμένη επιλογής θέματα, οι ειδήσεις είναι ανάλογες πχ τεχνολογίας, εξωτερικού. Δεν βλέπω κάτι άσχετο εκτός κι αν είναι επιλογή κάποιας από τις σελίδες. Πχ μια σελίδα τεχνολογίας αποφασίζει να δείξει την Καρντάσιαν που δημιούργησε μια καινούργια εφαρμογή. (Σ9)

Ξέρω ότι αν κάνω like σε κάποια σελίδα, θα μου βγάλει ανάλογες προτεινόμενες ειδήσεις που με ενδιαφέρουν περισσότερο. Ειδήσεις που δεν με ενδιαφέρουν τις μαθαίνω από τους φίλους μου και είμαι κάπως «αφού μήκα στο Facebook, γιατί δεν το ξέρω;». (Σ14)

Πιστεύω πως υπάρχει τρόπος. Για παράδειγμα στην αρχή σου εμφανίζει τα άρθρα με τα περισσότερα κλικ. Ή αν σχολίασε κάποιος φίλος μου στο άρθρο μιας σελίδας θα μου το εμφανίσει. (Σ5)

Μελετώντας τον βαθμό επίγνωσης για την αλγοριθμική επιμέλεια που υφίσταται το Facebook, η απάντηση του τρίτου ερευνητικού ερωτήματος καταλήγει στην πλήρη ενημερότητα των συμμετεχόντων για αυτή τη λειτουργία. Συγκεκριμένα οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν πως η πλατφόρμα σκιαγραφεί το διαδικτυακό τους προφίλ με βάση το ιστορικό αναζητήσεων τους, τα likes των ιδίων και των φίλων τους σε δημοσιογραφικές σελίδες, ακόμη και την απήχηση των ειδήσεων σε σχέση με την εγγύτητά τους, με αποτέλεσμα να τους προβάλλει συγγενές και στοχευμένο ειδησεογραφικό περιεχόμενο.

6.4 Αξιολόγηση δημοσιογραφίας αλγορίθμων στο Facebook

Το τελευταίο στάδιο της παρούσας πτυχιακής εργασίας κορυφώνεται με την αξιολόγηση της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας στην πλατφόρμα του Facebook. Αφού προηγουμένως έχει σχηματιστεί ο βαθμός επίγνωσης και έχει ενισχυθεί από την ερευνήτρια με περισσότερες πληροφορίες για τον τρόπο που λειτουργεί η αλγοριθμική επιμέλεια στην πλατφόρμα, το καταληκτικό ερευνητικό ερώτημα στοχεύει να απαντήσει στο πώς το κοινό αξιολογεί την χρήση αλγορίθμων στο ειδησεογραφικό περιεχόμενο που του εμφανίζεται στο Facebook.

6.4.1 Οι θετικές και οι αρνητικές επιδράσεις της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας για το κοινό

Αρχικά, ζητήθηκε από τους συνεντευξιζόμενους να εκφράσουν την άποψή τους για αυτή τη λειτουργία του Facebook. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων υποστηρίζει πως επωφελείται από τις αλγοριθμικές διαδικασίες που εφαρμόζονται στην πλατφόρμα, λόγω της εξοικονόμησης χρόνου που προσφέρει διαμέσου της γνώσης των ενδιαφερόντων της. Περίπου οι μισοί πιστεύουν πως ναι μεν χρησιμοποιούνται τα προσωπικά τους δεδομένα, αλλά δεν μπορούν να το κατακρίνουν εξαιτίας της θετικής στάσης τους απέναντι στα εξατομικευμένα ειδησεογραφικά προϊόντα και των οφελών τους.

Το θεωρώ έξυπνο, γιατί αν δεν υπήρχε ο αλγόριθμος θα μου έβγαζε ένα σωρό άσχετες ειδήσεις, ενώ με αυτό τον τρόπο μου δίνεται η ευκαιρία να δω ειδήσεις που με ενδιαφέρουν. [...] (Σ13)

Δεν με χαλά. Το βλέπω θετικά. Νιώθω ότι εφόσον προχωρούμε σε μια νέα εποχή που πλέον μας ενδιαφέρει μόνο η πληροφορία, τότε με το να ξέρουν τι μου αρέσει και να μου το προωθούν δεν βλέπω κανένα πρόβλημα. Πλέον εγώ δεν πρέπει να αναζητώ το οτιδήποτε, το Facebook και γενικά τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προσαρμόζονται σε εμένα. Δεν με πειράζει αν χρησιμοποιούν τα δεδομένα του χρήστη. Σε θέμα προώθησης ενός άρθρου την τελική απόφαση την παίρνει ο χρήστης, αν το ανοίξει ή όχι. (Σ9)

Παρόλα αυτά το ένα τέταρτο των συμμετεχόντων εντοπίζει πως αυτή η τακτική του Facebook του προκαλεί το αίσθημα του φόβου. Μερικοί το χαρακτηρίζουν ως ένα είδος «φακελώματος», αφού κάποιος άγνωστος γνωρίζει τόσο καλά τον χρήστη για να του προωθεί περιεχόμενο που τον ενδιαφέρει. Ίδιος αριθμός συμμετεχόντων αναφέρει πως ο αλγόριθμος υποπίπτει σε λάθη (Diakopoulos, 2015) με το να εστιάζει στα χρονικά παρελθοντικά δεδομένα που του έδωσε ο χρήστης. Με αυτό τον τρόπο το προφίλ που σκιαγραφείται δεν συγχρονίζεται με τις αλλαγές του χρήστη και ενδεχομένως του παρουσιάζει ειδησεογραφικό περιεχόμενο που δεν τον ενδιαφέρει πια (Pariser, 2011 όπ. αναφ. στο Diakopoulos, 2015).

Πιστεύω πως παραβιάζει τα προσωπικά μου δεδομένα και για εμένα αυτό είναι παράνομο. Είναι λες και έχω κάμερα στο δωμάτιο σου και βλέπω την προσωπική σου ζωή. [...] (Σ4)

[...] Από την άλλη μένεις και λίγο στάσιμος. Δεν υπάρχει περίπτωση να έρθει σε εμένα μια καινούργια πληροφορία που μπορεί να σε ενδιαφέρει. Όπως μεγαλώνεις αλλάζουν τα ενδιαφέροντά σου και αναζητάς κάτι καινούργιο. Λόγω αυτής της λειτουργίας δεν μπορείς να έχεις εύκολη πρόσβαση στο καινούργιο. (Σ12)

Μέσα από την αξιολόγηση της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας, οι πλείστοι από τους συμμετέχοντες φαίνεται πως την αποδέχονται, αντιλαμβανόμενοι τον θετικό αντίκτυπο στην καθημερινότητά τους και αγνοώντας την χρήση των προσωπικών τους δεδομένων για αυτή τη λειτουργία. Μερικοί εκ των συμμετεχόντων, όμως, αναγνωρίζουν ένα είδος κινδύνου που προκύπτει παράλληλα με τα ενδεχόμενα λάθη που εμπεριέχει ο αλγόριθμος της πλατφόρμας.

6.4.2 Οι θετικές και οι αρνητικές επιδράσεις της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας για τους δημοσιογράφους

Οι νέες τεχνολογίες στο πεδίο των MME πάντα συνοδεύονται από διάφορα ενδεχόμενα για καλύτερο ή χειρότερο ειδησεογραφικό περιεχόμενο (Van Dalen, 2012). Κύριο σημείο αναφοράς είναι οι δημοσιογράφοι, οι οποίοι αποτελούν το ενδιάμεσο στάδιο μεταξύ της αλγοριθμικά διαμορφωμένης είδησης και του κοινού. Ως εκ τούτου, οι συμμετέχοντες

κλήθηκαν να αξιολογήσουν την δημοσιογραφία αλγορίθμων από την μεριά των δημοσιογράφων.

Όλοι οι συμμετέχοντες θεωρούν πως οι δημοσιογράφοι με την χρήση των αλγορίθμων είναι σε θέση να προωθούν καλύτερα το ειδησεογραφικό τους προϊόν, επειδή κατανοούν καλύτερα τα ενδιαφέροντα του κοινού. Δύο συμμετέχοντες προσθέτουν πως ο δημοσιογράφος μπορεί να εφαρμόσει στατιστικές αναλύσεις μέσω της πλατφόρμας για υψηλότερη απήχηση του έργου του. Αποτέλεσμα αυτής της μεθόδου, είναι η παραδοχή ενός συμμετέχοντα πως ο χρήστης κατευθύνει τον δημοσιογράφο παρέχοντας του πρώτες ύλες για την εκτέλεση των εργασιών του. Ένας συμμετέχοντας θεωρεί πως οι αλγοριθμικές διεργασίες δίνουν την ευκαιρία για άνοιγμα νέων θέσεων εργασίας σε εξειδικευμένους δημοσιογράφους, με τις ειδήσεις τους να αφορούν συγκεκριμένο (niche) κοινό.

[...] Ο δημοσιογράφος μπορεί πολύ πιο εύκολα να αξιολογήσει την πληροφορία και να μάθει πόσο ποσοστό του κοινού, ενώ στην εφημερίδα δεν μπορεί να ξέρει ποιο άρθρο έπιασε πιο πολλά κλικ. Η κατάσταση γίνεται πιο επαγγελματική και ξέρουν τι ζητά το κοινό, κάνουν καλύτερη τμηματοποίηση [...]. (Σ11)

Όσον αφορά τα αρνητικά στοιχεία της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων υποστήριξε πως δεν προωθούνται θέματα που δεν έχουν υψηλή απήχηση, αναφερόμενη στις τάσεις (trending). Ένας συμμετέχοντας αναφέρει ότι με την ίδια τεχνική ενδέχεται μια αχρείαστη είδηση να προβληθεί ως επείγουσα. Σε ένα συγγενές επίπεδο, όπως υποστηρίζει ένας συμμετέχοντας η αυξημένη χρήση παραπλανητικών τίτλων (clickbait) οδηγεί σε αύξηση των ψευδών ειδήσεων με ένα άλλο συμμετέχοντα να προσθέτει πως παραλείπονται άρθρα επαγγελματιών δημοσιογράφων, εξαιτίας των πιο πάνω τεχνικών που χρησιμοποιούν ερασιτέχνες.

Το γεγονός ότι κάποιες φορές δεν γνωρίζω ποιος έγραψε την κάθε είδηση, θα με οδηγήσει να μπαίνω σε σελίδες άγνωστων που έχουν παραπλανητικούς τίτλους και στο τέλος να μην γράφουν κάτι σημαντικό. Όμως έτσι μπορεί να προσπεράσω το άρθρο κάποιου σοβαρού δημοσιογράφου που μπορεί να μου δώσει μια σοβαρή περιγραφή της είδησης. (Σ5)

Οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν σημαντικές ωφέλειες όσον αφορά στο έργο των δημοσιογράφων. Υπογραμμίζουν πως η αλγοριθμική επιμέλεια του Facebook δίνει εργαλεία για βέλτιστη προώθηση των ειδήσεών τους. Ένα μέρος των συμμετεχόντων προσθέτει πως αυτή η λειτουργία εμπεριέχει την χρήση τεχνικών όπως το clickbait που οδηγεί στην παραπλάνηση του κοινού με απώτερο στόχο την αύξηση των προβολών μιας ειδησεογραφικής σελίδας. Παράλληλα, θεωρούν πως ανάλογες τεχνικές προωθούν συγκεκριμένες ειδήσεις αγνοώντας άλλες με μικρότερη απήχηση.

6.4.3 Δημιουργία μηχανισμού ως λύση για τα αρνητικά της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας

Στην έρευνα τους οι Diakopoulos και Koliska (2017) διαπίστωσαν πως ένας μηχανισμός διαφάνειας και λογοδοσίας είναι επιθυμητός από το κοινό, αφού θα αποκαλύπτει τον τρόπο λειτουργίας του αλγορίθμου. Στην παρούσα πτυχιακή εργασία δόθηκε στους συνεντευξιζόμενους το ενδεχόμενο κατασκευής ενός αντίστοιχου μηχανισμού που θα εφαρμοστεί στο Facebook και ουσιαστικά θα απενεργοποιούσε τον αλγόριθμο. Με λίγα λόγια η υφιστάμενη καταγραφή του προφίλ του χρήστη θα σταματούσε και στην περίπτωση του ειδησεογραφικού περιεχομένου, αυτό θα προωθείτο τυχαία και καθόλου στοχευμένα.

Το μεγαλύτερο μέρος των συμμετεχόντων βλέπει θετικά την εφαρμογή αυτού του μηχανισμού, με τους μισούς να πιστεύουν πως μπορεί να προσφέρει διαφάνεια και κατά συνέπεια λογοδοσία σε περίπτωση λάθους. Δύο εκ των συμμετεχόντων θεωρούν πως μέσω του μηχανισμού θα αφαιρεθεί το στίγμα του «φακελώματος» που τους έχει προσδώσει ο αλγόριθμος του Facebook, ενώ αντίστοιχος αριθμός συμμετεχόντων παρόλο που είναι υπέρ του μηχανισμού, θεωρεί πως δεν θα υπήρχε κάποια επιρροή, εξαιτίας της αποδοχής του σε ό,τι αφορά την αλγοριθμική λειτουργία της πλατφόρμας. Τέλος, μόνο δύο συμμετέχοντες τάσσονται κατά του μηχανισμού κάνοντας λόγο πως θα υπήρχε μια ακαταστασία ειδήσεων στο news feed τους, που δε θα τους αφορούσε.

Θα ήμουν υπέρ, γιατί σου δίνει την ευκαιρία να απεγκλωβιστείς από ό,τι σου πλασάρουν, αν και εσύ το δημιούργησες. Δηλαδή αν λέω ότι θέλω να κοιτάζω μόνο gossip, το σύστημα θα μου δίνει μόνο gossip. Έτσι όπως έγινε δεν μπορώ να γνωρίζω τι συμβαίνει στον υπόλοιπο κόσμο (Σ9)

Είμαι εντελώς αδιάφορη σε αυτό το θέμα, γιατί αν μου εμφάνιζε θέματα που δεν με ενδιαφέρουν θα με ανάγκαζαν να μπαίνω να τα ψάξω από μόνη μου. Το πρόβλημα θα ήταν πως δε θα ήταν εύκολη η ενημέρωσή μου. Πάλι βέβαια θα μαθαίνω ότι με ενδιαφέρει. Μπορεί να είμαι αρνητική. (Σ13)

Διερευνώντας τους παράγοντες που πιθανόν να εμπλακούν στην δημιουργία του μηχανισμού, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να υπολογίσουν την συμμετοχή και την στάση της Κυβέρνησης, του Facebook, των δημοσιογραφικών οργανισμών και του κοινού. Όσον αφορά τον κυβερνητικό παράγοντα, ο McChesney (2011) υποστηρίζει πως πρέπει να δοθούν κίνητρα στα ΜΜΕ ώστε να παρέχεται η δημοσιογραφία που χρειάζεται το κοινό. Οι μισοί ερωτώμενοι θεωρούν πως η Κυβέρνηση δε θα ευνοούσε την εισαγωγή του μηχανισμού εξαιτίας των συμφερόντων που έχει, εκτός κι αν αυτά τα συμφέροντα επωφελούνταν με κάποιο τρόπο. Επιπλέον, τέσσερεις συμμετέχοντες θεωρούν πως δεν πρέπει να της δοθεί λόγος σε αυτή την συζήτηση, γιατί δεν είναι ένα θέμα που την αφορά άμεσα, ενώ άλλοι τρεις συμμετέχοντες πιστεύουν πως η εμπλοκή της θα ήταν θετική.

Η κυβέρνηση που έχει ένα από τους πρωταρχικούς ρόλους στη δημιουργία του μηχανισμού, δε νομίζω να ενδιαφερθεί εάν δεν έχει κάποιο κέρδος. (Σ10)

Οι απόψεις των συνεντευξιζόμενων για το Facebook και τους δημοσιογραφικούς οργανισμούς συγκλίνουν, με την πλειοψηφία να υποστηρίζει πως και οι δύο θα ήταν αρνητικοί στην εφαρμογή του μηχανισμού, λόγω των κερδοσκοπικών συμφερόντων που λαμβάνουν από την λειτουργία των αλγορίθμων (Diakopoulos & Koliska, 2017). Ωστόσο, πέντε συμμετέχοντες θεωρούν πως το Facebook είναι πιθανόν να εισάγει τον μηχανισμό ένεκα του ενδιαφέροντος του ιδρυτή αλλά και της ίδιας της πλατφόρμας για την ευχαρίστηση των χρηστών. Όσον αφορά τους δημοσιογραφικούς οργανισμούς, δύο συμμετέχοντες βλέπουν τον μηχανισμό ως μια ευκαιρία ανάκαμψης του επαγγέλματός τους ενώ άλλοι δύο δεν πιστεύουν πως οι οργανισμοί αυτοί έχουν την δυνατότητα να συνδράμουν.

Το Facebook δε νομίζω να δεχτεί, αφού εκμεταλλεύεται την καταναλωτική συμπεριφορά και αυτό το επαληθεύει ένας ειδικός του Facebook, ο Palihapitiya. Η επιτυχία του Facebook βρίσκεται πάνω στον αλγόριθμο που εκμεταλλεύεται τους χρήστες. Άρα δε θα θέλει να το αλλάξει, γιατί δεν το συμφέρει. (Σ8)

Οι ειδησεογραφικοί οργανισμοί πιστεύω πως από θέμα ηθικής πλευράς θα είναι θετικοί. Θα γίνει πιο δύσκολη η δουλειά τους, αλλά θα γίνεται σωστά. Από πρακτικής πλευράς είναι πιο δύσκολο, οπότεν θα είναι αρνητικοί προς τον μηχανισμό. (Σ6)

Στην περίπτωση του κοινού, οι μισοί συμμετέχοντες θεωρούν πως θα είναι υποστηρικτικοί στην εφαρμογή του μηχανισμού, λόγω των οφελών που προσφέρει και τα οποία έχουν αναφερθεί νωρίτερα. Ωστόσο, εκφράζουν κάποιους ενδοιασμούς εστιάζοντας στην ισχύ που έχει το ίδιο το κοινό. Τέσσερις συνεντευξιαζόμενοι θεωρούν πως το κοινό αδυνατεί να πάρει ουσιαστική θέση σε αυτή τη συζήτηση ή ακόμη πιστεύουν πως οι αρμόδιοι φορείς δε θα ζητήσουν καν την άποψή του. Ορισμένοι συμμετέχοντες δηλώνουν πως το κοινό θα είναι κατά του μηχανισμού εξαιτίας των αλλαγών που θα επιφέρει στην διαδικτυακή τους ενημέρωση και κατά συνέπεια στη ζωή τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Το κοινό φαντάζομαι θα είναι στη μέση, κάποιοι θα είναι υπέρ και κάποιοι κατά, αλλά δε νομίζω να ληφθεί σοβαρά υπόψη η άποψή του. (Σ12)

Αν και διαφάνηκε πως οι συμμετέχοντες βλέπουν θετικά τη χρήση αλγορίθμων στο ειδησεογραφικό περιεχόμενο που τους εμφανίζεται στο Facebook, εντούτοις το μεγαλύτερο μέρος τους διαφαίνεται πως αντιμετωπίζει θετικά το ενδεχόμενο εισαγωγής ενός μηχανισμού που θα διαγράφει την πιο πάνω λειτουργία. Κυριότερη αιτιολόγηση για αυτή τους την στάση αποτελεί το γεγονός πως ο μηχανισμός θα προσδώσει μεταξύ άλλων διαφάνεια, λογοδοσία, στοιχεία που απουσιάζουν από το διαδικτυακό γίνεσθαι αλλά και τερματισμό της καταγραφής των προσωπικών τους δεδομένων. Ελάχιστοι είναι οι συμμετέχοντες που ταυτίζονται με την αρχική τους άποψη για τον αλγόριθμο, υποστηρίζοντας πως ένας τέτοιος μηχανισμός θα περιέπλεκε την ενημέρωσή τους.

Όσον αφορά τους παράγοντες που θα έχουν λόγο στην εφαρμογή του μηχανισμού, οι συμμετέχοντες θεωρούν πως άμεση εμπλοκή έχουν το Facebook και οι δημοσιογραφικοί οργανισμοί. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες πιστεύουν πως και οι δύο θα είναι αρνητικοί εξαιτίας της σύγκρουσης συμφερόντων που θα υπάρξει. Μια μερίδα συνεντευξιαζόμενων, όμως, υποστηρίζει πως το Facebook και οι δημοσιογραφικοί οργανισμοί θα προωθήσουν τον μηχανισμό ως δείγμα ενδιαφέροντος για το κοινό τους. Ελάχιστη επιρροή θετική ή αρνητική θα ασκήσει η Κυβέρνηση, επίσης λόγω συμφερόντων και εμπλοκής με το θέμα. Τέλος, αν και το κοινό ενδιαφέρεται άμεσα για το θέμα, οι συμμετέχοντες εξέφρασαν την άποψη ότι δεν έχει τη δύναμη να εκφράσει τη γνώμη του. Σε αντίθετη περίπτωση, οι συμμετέχοντες εκτιμούν πως το κοινό θα διαχωριστεί σε δύο αντιθετικές ομάδες σε ότι αφορά τη στάση που θα κρατήσει.

6.4.4 Δυναμική μηχανισμού για αντιμετώπιση των αρνητικών στοιχείων της δημοσιογραφίας

Ιδιαίτερα σημαντική παράμετρο αποτελεί η αντίληψη των συμμετεχόντων για την δύναμη του μηχανισμού να βελτιώσει τις αρνητικές πτυχές της δημοσιογραφίας, οι οποίες αναλύθηκαν στον πρώτο άξονα της παρούσας έρευνας. Μερικοί συνεντευξιαζόμενοι πιστεύουν πως ο μηχανισμός είναι ένας τρόπος για να εξελιχθεί και να βελτιωθεί η δημοσιογραφία ως υπηρεσία ενημέρωσης του κοινού. Από την άλλη πλευρά, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων δεν βλέπει τον μηχανισμό ως λύση. Αρκετοί θεωρούν πως όχι μόνο δε θα βελτιωθεί η δημοσιογραφία, αλλά θα ενδυναμωθούν τα αρνητικά της σημεία. Στην περίπτωση των διαδικτυακών άρθρων, υποστηρίζουν ότι οι δημοσιογράφοι θα εφαρμόσουν άλλες τεχνικές προώθησης. Παράλληλα, τρεις συμμετέχοντες δεν εντοπίζουν κάποια συσχέτιση του μηχανισμού με την δημοσιογραφία και έτσι διαφωνούν με την δυναμική του να αλλάξει την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων στο χώρο.

Τα προβλήματα της δημοσιογραφίας δεν θα επιλυθούν από την μία μέρα στην άλλη με την εφαρμογή του μηχανισμού. Σίγουρα θα βρεθεί κάποιος άλλος τρόπος να πάρουν views οι

ειδήσεις. Τα χαμένα λεφτά πιθανόν να τα πάρουν από κόμματα που θέλουν να κάνουν την προπαγάνδα τους. (Σ7)

Συμπερασματικά, ο προτεινόμενος μηχανισμός φαίνεται να διχάζει τους συμμετέχοντες ως προς την δυναμική που κατέχει ώστε να διαγράψει τις αρνητικές πτυχές της δημοσιογραφίας. Κάποιοι συμμετέχοντες θεωρούν πως η εφαρμογή του θα βελτιώσει το χώρο της δημοσιογραφίας και είναι εν μέρει ικανός να εκτελέσει τον σκοπό του να διαγράψει τα αρνητικά στοιχεία της δημοσιογραφίας. Άλλοι συμμετέχοντες υποστηρίζουν πως η εφαρμογή του θα επιδεινώσει τα αρνητικά στοιχεία, λόγω της ανεύρεσης νέων τεχνικών προώθησης από τους δημοσιογράφους και ουσιαστικά θα αποτελέσει ένα μικρό εμπόδιο για τους δημοσιογράφους, το οποίο είναι εύκολο να υπερπηδηθεί.

6.4.5 Δυναμική αλγορίθμου για μετατροπή της υπάρχουσας στάσης για την δημοσιογραφία

Το τελευταίο σημείο που κλήθηκαν να απαντήσουν οι συμμετέχοντες αφορά στο κατά πόσο η στάση τους για την δημοσιογραφία είναι πιθανόν να μεταβληθεί μετά την συνέντευξη και συγκεκριμένα μετά την ανάλυση του τρόπου λειτουργίας των αλγορίθμων στο Facebook. Μερικοί συνεντευξιαζόμενοι αναφέρουν πως η στάση τους απέναντι στην δημοσιογραφία ενδεχομένως να αλλάξει προς το καλύτερο. Προσθέτουν πως θα κτιστεί μια σχέση εμπιστοσύνης με τα ΜΜΕ, η οποία θα βασίζεται στην ορθή ενημέρωση. Ωστόσο οι περισσότεροι συμμετέχοντες είναι αδιάλλακτοι ως προς την στάση τους. Κάποιοι συμμετέχοντες θεωρούν πως κάθε τεχνική που εφαρμόζεται στην παραδοσιακή δημοσιογραφία υπάρχει και στην αλγοριθμική, με τους ίδιους να φαίνονται δυσαρεστημένοι. Κάποιοι άλλοι συνεντευξιαζόμενοι ένεκα του ότι δεν δίνουν τόση προσοχή στα ειδησεογραφικά προϊόντα, δεν επηρεάζονται από τον αλγόριθμο ώστε αυτό να σταθεί αφορμή να αλλάξει η στάση τους.

Θεωρώ πως ένας κακός δημοσιογράφος θα παραμείνει ένας κακός δημοσιογράφος. Η δημοσιογραφία αλγορίθμων εξυπηρετεί άλλους σκοπούς αλλά δεν μαθαίνει σε ένα δημοσιογράφο να ασκεί τη δημοσιογραφία. (Σ1)

Η παρούσα εργασία καταλήγει στο συμπέρασμα πως η αλγοριθμική δημοσιογραφία ελάχιστα επηρεάζει τους συμμετέχοντες όσον αφορά την στάση τους για την δημοσιογραφία γενικά. Οι συμμετέχοντες, αν και επωφελούνται σημαντικά από την ύπαρξη αλγορίθμων στο ειδησεογραφικό περιεχόμενο του news feed τους, εντούτοις δεν τους θεωρούν ικανούς να μεταβάλουν την άποψή που εξέφρασαν στην αρχή της έρευνας, σχετικά με τη δημοσιογραφία.

Κεφάλαιο 7: Συμπεράσματα

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εξέτασε το βαθμό στον οποίο οι συμμετέχοντες είναι ενήμεροι και με ποιους τρόπους αξιολογούν τη δημοσιογραφία αλγορίθμων στο κυπριακό περιβάλλον. Η μελέτη εστίασε στην περίπτωση του Facebook ως την κύρια πηγή ενημέρωσης και προβολής ειδησεογραφικού περιεχομένου. Ως εκ τούτου, τα ευρήματα της έρευνας παρουσίασαν νέα στοιχεία στην υπάρχουσα βιβλιογραφία όσον αφορά την επίγνωση του κοινού για την αλγοριθμική δημοσιογραφία αλλά και την αξιολόγησή της.

Αρχικά, όσον αφορά την αντίληψη των συμμετεχόντων για την δημοσιογραφία στην Κύπρο, που αποτελούσε το πρώτο ερευνητικό ερώτημα, οι απόψεις τους χωρίζονται σε δύο κατευθύνσεις. Από την μία, μερικοί συμμετέχοντες διαμορφώνουν θετική στάση απέναντι στην κυπριακή δημοσιογραφία ως πηγή ενημέρωσης για τα τρέχοντα γεγονότα αλλά και ως μέσο κατασκευής της δικής τους άποψης γι' αυτά. Από την άλλη, κάποιοι συμμετέχοντες εκφράζουν μια αρνητική εικόνα για τον χώρο αυτό, κάνοντας λόγο για λανθασμένη εκτέλεση των δημοσιογραφικών καθηκόντων, δεδομένο που τους ωθεί στην αποφυγή διάδρασης με τα δημοσιογραφικά προϊόντα. Σχετικά με το πρώτο ερευνητικό ερώτημα φάνηκε από την έρευνα ότι το κοινό διαμορφώνει σε σχέση με τη δημοσιογραφία μια αρνητική εικόνα, η οποία περιλαμβάνει λάθη και αρνητικά στοιχεία, τόσο στο περιεχόμενο, όσο και στην παρουσίαση των ειδήσεων.

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα στοχεύει στην τοποθέτηση του Facebook ως πηγή ενημέρωσης. Οι συμμετέχοντες έχοντας αναφέρει τις δυνατότητες διαδραστικότητας που προσφέρει το Facebook παράλληλα με την αρνητική εικόνα για την δημοσιογραφία στην Κύπρο, συγκλίνουν στην προτίμησή της πλατφόρμας ως κύρια πηγή ενημέρωσης τους (Gottfried & Shearer, οπ. αναφ. στο Wilson, 2017). Το συγκεκριμένο ερώτημα αποτέλεσε κόμβο για την εξέλιξη της έρευνας και την απάντηση των επόμενων ερευνητικών ερωτημάτων. Εφ' όσον το Facebook βρίσκεται πρώτο στις προτιμήσεις των συμμετεχόντων, τότε οι ίδιοι έχουν τα απαραίτητα εμπειρικά ερεθίσματα για εκφέρουν την άποψή τους για τις αλγοριθμικές λειτουργίες που εκτελεί η πλατφόρμα.

Συνεχίζοντας στο τρίτο ερευνητικό ερώτημα, έχει μελετηθεί ο βαθμός στον οποίο οι συμμετέχοντες είναι ενήμεροι για την αλγοριθμική επιμέλεια που υφίσταται το Facebook, όσον αφορά το ειδησεογραφικό περιεχόμενο που προωθείται μέσω της πλατφόρμας. Ειδικότερα, οι αντιλήψεις των συμμετεχόντων συνέκλιναν στην αναγνώριση του Facebook ως μέσο το οποίο χρησιμοποιεί αλγοριθμικές διεργασίες για την σκιαγράφηση του προφίλ του χρήστη, χωρίς να γνωρίζουν, όμως, τον ακριβή ορισμό της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας (Bucher, 2017). Ταυτόχρονα, στο συγκεκριμένο εύρημα παρατηρείται μια διαφωνία με την έρευνα των Eslami et al. (2015), στην οποία πέραν των μισών συμμετεχόντων δήλωσε άγνοια για την αλγοριθμική επιμέλεια στο Facebook.

Ακολούθως, το τέταρτο και τελευταίο ερευνητικό ερώτημα εξέτασε την αξιολόγηση της δημοσιογραφίας αλγορίθμων όπως αυτή εφαρμόζεται στην πλατφόρμα του Facebook. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων συμφώνησε στην θετική αξιολόγησή της, ένεκα των πλεονεκτημάτων που εφαρμόζει στην καθημερινότητά τους. Ωστόσο, μια μερίδα συμμετεχόντων υιοθέτησε αντίθετη στάση, υποστηρίζοντας πως αυτή η διεργασία της πλατφόρμας εμπεριέχει κινδύνους εκμετάλλευσης προσωπικών δεδομένων και πιθανά λάθη (Diakoroulos, 2015; Eslami et al., 2015; Jung et al., 2017; Tufekci, 2015). Επιπλέον, οι συμμετέχοντες θεωρούν πως οι αλγοριθμικές πρακτικές συνεισφέρουν στην βελτίωση του δημοσιογραφικού έργου, παρέχοντας εργαλεία για καλύτερη προώθηση των δημοσιογραφικών προϊόντων (Jung et al., 2017; Van Dalen, 2012). Ταυτόχρονα, μερικοί

συμμετέχοντες πιστεύουν πως αυτά τα εργαλεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για χρησιμοθηρικούς σκοπούς ως μέρος της αύξησης της απήχησης του δημοσιογραφικού έργου, με τάσεις παραπλάνησης του κοινού.

Με στόχο την απαλοιφή των αρνητικών στοιχείων της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας, δόθηκε στους συμμετέχοντες το ενδεχόμενο δημιουργίας ενός μηχανισμού ο οποίος θα διαγράφει τον αλγόριθμο του Facebook, με αποτέλεσμα οι δημοσιογραφικές αναρτήσεις να μην υφίστανται προσαρμογής και επιμέλειας. Μολονότι το προηγούμενο ερευνητικό ερώτημα κατέληξε στην αποδοχή και τη θετική αντίληψη των αλγορίθμων στο Facebook, στην περίπτωση εφαρμογής του πιο πάνω μηχανισμού οι πλείστοι συμμετέχοντες υιοθετούν ανάλογη στάση. Ο λόγος για αυτή τη μετατόπιση της άποψής τους, είναι η ύπαρξη διαφάνειας, λογοδοσίας (Diakopoulos, 2014; Diakopoulos & Koliska, 2017; Tufekci, 2015) και ο τερματισμός καταγραφής των προσωπικών δεδομένων των χρηστών, στοιχεία που συνοδεύουν την εφαρμογή του μηχανισμού. Παράλληλα, υπάρχει μια μικρή μερίδα συμμετεχόντων που συνεχίζει να υποστηρίζει την αρχική της άποψη, αναφέροντας πως ο εν λόγω μηχανισμός θα αποτελούσε τροχοπέδη στην ροή ειδήσεων που της εμφανίζεται στο Facebook. Ο προτεινόμενος μηχανισμός να μην για κάποιους συμμετέχοντες θεωρείται πως είναι ικανός να αντιμετωπίσει τα αρνητικά στοιχεία της κυπριακής δημοσιογραφίας και να τη μεταβάλει σε μια βελτιωμένη εκδοχή της, ωστόσο ένα σημαντικό μέρος των συμμετεχόντων αμφιβάλλει για ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Υποστηρίζει πως ο μηχανισμός θα αποτελέσει ένα εύκολα διαχειρίσιμο εμπόδιο για τους δημοσιογραφικούς οργανισμούς, το οποίο μπορεί να υπερπηδηθεί με καινούργιες μεθόδους προώθησης των δημοσιογραφικών προϊόντων.

Τέλος, οι συμμετέχοντες συνέκριναν την αρχική τους άποψη για την κυπριακή δημοσιογραφία με την αξιολόγηση τους για την αλγοριθμική δημοσιογραφία. Κατέληξαν στο συμπέρασμα πως η δεύτερη δεν είναι ικανή να μεταβάλει την πρώτη, παρόλο που τα στοιχεία της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας στο Facebook είναι αποδεκτά και θετικά αξιολογούμενα από αυτούς, όπως φανέρωσε η απάντηση του τρίτου ερευνητικού ερωτήματος. Αποτέλεσμα της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η παρουσίαση ενός μεγαλύτερου βαθμού αναγνώρισης των αλγοριθμικών διαδικασιών που εφαρμόζονται στο Facebook, ταυτόχρονα με την αξιολόγηση της δημοσιογραφίας αλγορίθμων με θετικό πρόσημο.

7.1: Περιορισμοί και μελλοντική έρευνα

Η αλγοριθμική δημοσιογραφία ως πεδίο βρίσκεται ακόμη σε πρώιμο στάδιο με αποτέλεσμα να μην υπάρχει πλήθος ερευνών, οι οποίες καταπιάνονται με τις συγκεκριμένες έννοιες. Εμφανή περιορισμό αποτελεί το κεφάλαιο του θεωρητικού υπόβαθρου το οποίο βασίστηκε μόνο σε μια έρευνα ενώ ήταν ο κύριος κορμός της εργασίας. Παράλληλα, ένεκα της επιλογής της ποιοτικής προσέγγισης, τα αποτελέσματα δεν μπορούν να γενικευτούν. Ειδικά όταν αυτά λαμβάνουν χώρα στο κυπριακό περιβάλλον και οι συμμετέχοντες στο σύνολο τους φθάνουν τα δεκατέσσερα (14) άτομα.

Επιπλέον, η απουσία εμπειρικών ερευνών επί του θέματος αποτέλεσε πρόκληση για την παρούσα πτυχιακή εργασία. Ωστόσο, αυτό το δεδομένο μπορεί να αποτελέσει έναυσμα για μελλοντικές έρευνες οι οποίες θα εξετάζουν αποκλειστικά το κοινό όσον αφορά στην αποκωδικοποίηση του δημοσιογραφικού περιεχομένου που παρουσιάζεται στο Facebook. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον θα είχε η χρήση συμπληρωματικού μεθοδολογικού εργαλείου όπως

της συμμετοχικής παρατήρησης, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί ως γνωσιολογική βάση για την καλύτερη κατανόηση της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας που υφίσταται το Facebook από το κοινό.

Μέσω του εργαλείου οι συμμετέχοντες θα μπορούν να εισαχθούν στο νόημα της δημοσιογραφίας αλγορίθμων όπως αυτή εφαρμόζεται στον προσωπικό τους λογαριασμό στο Facebook, και κατά συνέπεια να εκφέρουν μια περισσότερο οικειοποιημένη άποψη. Άλλωστε, ένα θετικό της παρατήρησης είναι πως φανερώνει τις συνηθισμένες δραστηριότητες του δείγματος, οι οποίες ξεφεύγουν από την προσοχή του λόγω της καθημερινής επαφής με αυτές (Clark, Holland, Katz, & Peace, 2009). Παρά ταύτα, η αύξηση του αριθμού των μελετών που εστιάζουν στο παρόν θέμα θα συνεισέφερε σημαντικά στο πεδίο της έρευνας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ιωσηφίδης, Θ. (2008). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.
- Allcott, H., & Gentzkow, M. (2017). Social Media and Fake News in the 2016 Election. *Journal of Economic Perspectives*, 31(2), 211–36. <https://doi.org/10.1257/jep.31.2.211>
- Arnaboldi, M., & Coget, J.-F. (2012). Social media and business. *Organizational Dynamics*, 37(1), 59–111. <https://doi.org/10.1016/j.orgdyn.2015.12.006>
- Bucher, T. (2017). The algorithmic imaginary: exploring the ordinary affects of Facebook algorithms. *Information Communication and Society*, 20(1), 30–44. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2016.1154086>
- Butler, M. D. (1987). Insufficient funds. *Preacher's Magazine*, 62(3), 4–7.
- Carlson, M. (2015). The Robotic Reporter: Automated journalism and the redefinition of labor, compositional forms, and journalistic authority. *Digital Journalism*, 3(3), 416–431. <https://doi.org/10.1080/21670811.2014.976412>
- Clark, A., Holland, C., Katz, J., & Peace, S. (2009). Learning to see: lessons from a participatory observation research project in public spaces. *International Journal of Social Research Methodology*, 12(4), 345–360. <https://doi.org/10.1080/13645570802268587>
- DeVito, M. A. (2017). From Editors to Algorithms: A values-based approach to understanding story selection in the Facebook news feed. *Digital Journalism*, 5(6), 753–773. <https://doi.org/10.1080/21670811.2016.1178592>
- Diakopoulos, N. (2014). Algorithmic accountability reporting: On the investigation of black boxes. *Tow Center for Digital Journalism*, 1–33. <https://doi.org/10.1002/ejoc.201200111>
- Diakopoulos, N. (2015). Algorithmic Accountability: Journalistic investigation of computational power structures. *Digital Journalism*, 3(3), 398–415. <https://doi.org/10.1080/21670811.2014.976411>
- Diakopoulos, N. (2016). Accountability in algorithmic decision making. *Communications of the ACM*, 59(2), 56–62. <https://doi.org/10.1145/2844110>
- Diakopoulos, N., & Koliska, M. (2017). Algorithmic Transparency in the News Media. *Digital Journalism*, 5(7), 809–828. <https://doi.org/10.1080/21670811.2016.1208053>
- Eslami, M., Rickman, A., Vaccaro, K., Aleyasen, A., Vuong, A., Karahalios, K. et al. (2015). “I always assumed that I wasn’t really that close to [her].” *Proceedings of the 33rd Annual ACM Conference on Human Factors in Computing Systems - CHI '15*, 153–162. <https://doi.org/10.1145/2702123.2702556>
- Fenton, N. & Witschge, T. (2011), ‘Comment is free, facts are sacres’: journalistic ethics in a changing mediaspace, στο Meikle, G. & Redden, G. (επιμ.). *News Online: Transformations and Continuities*, (148-164). Houndmills: Palgrave Macmillan
- Flick, U. (2007). *The Sage qualitative research kit*. London: SAGE. Retrieved from <http://library.cut.ac.cy/el/vpn>

- Jung, J., Song, H., Kim, Y., Im, H., & Oh, S. (2017). Intrusion of software robots into journalism: The public's and journalists' perceptions of news written by algorithms and human journalists. *Computers in Human Behavior*, 71, 291–298. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.02.022>
- Kovach, B., & Rosenstiel, T. (2004). *Εισαγωγή στη δημοσιογραφία : τι πρέπει να γνωρίζουν οι άνθρωποι των μέσων και τι πρέπει να αναμένει η κοινή γνώμη*. (Ε. Μπαρτζινόπουλος, Ed.). Αθήνα: Καστανιώτης.
- Mason, J. (2003). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*. (Ν. Κυριαζή, Μετάφ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- McChesney, R. W. (2011), The crisis of journalism and the Internet, στο Meikle, G. & Redden, G. (επιμ.). *News Online: Transformations and Continuities*, (53- 68). Houndmills: Palgrave Macmillan
- Meikle, G., & Redden, G. (2011). *News online: transformations and continuities*. Palgrave: Macmillan.
- Poulet, B. (2009). *Το τέλος των εφημερίδων και το μέλλον της ενημέρωσης*. (Γ. Αγγελόπουλος, Ed.). Αθήνα: Πόλις.
- Seidman, I. (2006). *Interviewing as qualitative research : a guide for researchers in education and the social sciences*. New York: Teachers College Press.
- Smyrnaios, N. (2015). Google and the algorithmic infomediation of news. *Media Fields Journal*, 10(10). Retrieved from http://www.academia.edu/download/40379888/Smyrnaios_FINAL.pdf
- Somaiya, R. (2014). How Facebook Is Changing the Way Its Users Consume Journalism. *The New York Times*, pp. 1–5. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2014/10/27/business/media/how-facebook-is-changing-the-way-its-users-consume-journalism.html>
- Tufekci, Z. (2015). Algorithmic Harms beyond Facebook and Google: Emergent Challenges of Computational Agency. *Journal on Telecommunications & High Tech Law*, 13(23), 203–216. <https://doi.org/10.1525/sp.2007.54.1.23>.
- Van Dalen, A. (2012). The algorithms behind the headlines: How machine-written news redefines the core skills of human journalists. *Journalism Practice*, 6(5–6), 648–658. <https://doi.org/10.1080/17512786.2012.667268>
- Van der Wurff, R., & Schönbach, K. (2011). Between profession and audience codes of conduct and transparency as quality instruments for off-and online journalism. *Journalism Studies*, 12(4), 407–422. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2010.506055>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οδηγός συνεντεύξεων

Γεια σας. Σε πρώτο στάδιο να σας ενημερώσω ότι συμμετέχετε στη συλλογή δεδομένων μέσω συνέντευξης στο πλαίσιο της πτυχιακής μου εργασίας, η οποία αφορά τη δημοσιογραφία αλγορίθμων στο Facebook. Η συμμετοχή σας στην εν λόγω διαδικασία θα αποτελέσει εμπιστευτικό και ανώνυμο υλικό, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί μόνο για σκοπούς έρευνας. Με την άδεια σας η συνέντευξη σας θα μαγνητοφωνηθεί και στην απομαγνητοφώνηση δεν θα υπάρξει οποιαδήποτε αλλοίωση των δεδομένων. Αν είστε έτοιμοι, ξεκινάμε.

Δημογραφικά στοιχεία

- Ηλικία
- Φύλο
- Καταγωγή

Συμπεριφορικά στοιχεία

- Καθημερινή χρήση του Facebook (ώρες)
- Κλίμακα καθημερινής διαδικτυακής ενημέρωσης (1 – 10)
- Ενδιαφέροντα, χόμπι, δραστηριότητες, προτίμηση σε είδος ειδήσεων

ΑΞΟΝΑΣ 1: Αντίληψη Δημοσιογραφίας στην Κύπρο

- 1) Ποιος είναι ο ρόλος των ειδήσεων στην καθημερινή σας ζωή;
- 2) Ποια είναι η άποψή σας για τη Δημοσιογραφία, όπως την παρακολουθείτε στο κυπριακό τοπίο;

FU: Θεωρείτε πως βρίσκεται σε ικανοποιητικό επίπεδο για τα δεδομένα της εποχής, σε σύγκριση με τη Δημοσιογραφία άλλων χωρών;

FU: Ποια στοιχεία της κυπριακής Δημοσιογραφίας σας ελκύουν και ποια θα επιθυμούσατε να αποβληθούν; (πχ σχέση με κόμματα, κερδοφορία εις βάρος κοινού)

FU: Από τα αρνητικά, που αναφέρατε, σε ποιο βαθμό πιστεύετε πως βρίσκονται για τα κυπριακά δεδομένα; Έχετε κάποιο δικό σας παράδειγμα;

ΑΞΟΝΑΣ 2: Το Facebook ως πηγή ενημέρωσης

- 3) Είπατε πως ενημερώνεστε σε x καθημερινή βάση. Ποια είναι η βασική πηγή σας ενημέρωσης και ποιος είναι ο λόγος αυτής της προτίμησης;

FU: (αν δεν απαντηθεί το FB ως κύρια πηγή, θα ερωτηθεί ο λόγος)

ΑΞΟΝΑΣ 3: Επίγνωση αλγοριθμικής επιμέλειας στο Facebook

- 4) Πιστεύετε πως υπάρχει κάποιος τρόπος που εμφανίζονται οι ειδήσεις στο Facebook με συγκεκριμένη σειρά;

FU: Αν ναι: Με ποιο τρόπο;

FU: Αν όχι: Πως; Τυχαία;

ΑΞΟΝΑΣ 4 : Αξιολόγηση δημοσιογραφίας αλγορίθμων στο Facebook

- 5) Ποια είναι η άποψη σας για αυτή τη λειτουργία του FB;

FU: Εστιάζοντας στις δύο πλευρές, ποια είναι τα θετικά και ποια τα αρνητικά της κάθε μίας α) για το κοινό β) για τους δημοσιογράφους

- 6) Κατά την άποψή σας με ποιους τρόπους μπορούν να αντιμετωπιστούν τα αρνητικά σημεία της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας;

FU: Αν υπήρχε ένας μηχανισμός διαφάνειας και λογοδοσίας θα ήσασταν υπέρ στην εφαρμογή του; Γιατί;

FU: Με ποιο τρόπο πιστεύετε θα συμβάλλουν στην εφαρμογή του οι εξής παράγοντες;

- Κυβέρνηση,
- Facebook
- Δημοσιογραφικοί οργανισμοί
- Κοινό

- 7) Έστω ότι εφαρμόζεται αυτός ο μηχανισμός, θεωρείτε πως είναι ικανός να διαγράψει τα αρνητικά της Δημοσιογραφίας;

FU: Η αρχική σας στάση απέναντι στη Δημοσιογραφία θα αλλάξει ή θα παραμείνει η ίδια;

Ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή σας. Πριν ολοκληρώσουμε, μπορείτε να προσθέσετε ό,τι θέλετε.